

SKLEP KOMISIJE (EU) 2016/611**z dne 15. aprila 2016****o referenčnem dokumentu v zvezi z najboljšimi praksami okoljskega ravnanja, kazalniki okoljske uspešnosti za posamezne sektorje in merili odličnosti za sektor turizma v skladu z Uredbo (ES) št. 1221/2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS)***(notificirano pod dokumentarno številko C(2016) 2137)***(Besedilo velja za EGP)**

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije,

ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 1221/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS), razveljavitvi Uredbe (ES) št. 761/2001 ter odločb Komisije 2001/681/ES in 2006/193/ES ⁽¹⁾ ter zlasti člena 46(1) Uredbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Uredba (ES) št. 1221/2009 določa, da mora Komisija pripraviti sektorske referenčne dokumente za določene gospodarske sektorje ob posvetovanju z državami članicami in drugimi deležniki. Ti sektorski referenčni dokumenti so potrebni, da se organizacijam zagotovi pomoč za boljše osredotočanje na najpomembnejše okoljske vidike v zadevnem sektorju ter da se omogočijo ocenjevanje, poročanje in izboljševanje okoljske uspešnosti organizacij. Vključevati morajo najboljše prakse okoljskega ravnanja, kazalnike okoljske uspešnosti ter po potrebi merila odličnosti in sisteme za ocenjevanje ravni okoljske uspešnosti v navedenih sektorjih.
- (2) „Sporočilo Komisije – Priprava delovnega načrta, ki določa okvirni seznam sektorjev za sprejetje sektorskih in medsektorskih referenčnih dokumentov v skladu z Uredbo (ES) št. 1221/2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS)“ ⁽²⁾ določa delovni načrt in okvirni seznam prednostnih sektorjev za sprejetje sektorskih in medsektorskih referenčnih dokumentov, vključno s sektorjem turizma.
- (3) Ukrepi iz tega sklepa so skladni z mnenjem odbora, ustanovljenega v skladu s členom 49 Uredbe (ES) št. 1221/2009 –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Sektorski referenčni dokument v zvezi z najboljšimi praksami okoljskega ravnanja, sektorskimi kazalniki okoljske uspešnosti in merili odličnosti za sektor turizma je določen v Prilogi.

⁽¹⁾ UL L 342, 22.12.2009, str. 1.⁽²⁾ UL C 358, 8.12.2011, str. 2.

Člen 2

Organizacije iz sektorja turizma, registrirane v sistemu EMAS, upoštevajo ta sektorski referenčni dokument in bi zato morale:

- uporabljati ustrezne elemente sektorskega referenčnega dokumenta pri razvoju in izvajanju svojega sistema okoljskega ravnanja na podlagi okoljskih pregledov;
- v svojih okoljskih izjavah pokazati, kako so se ustrezni sektorski kazalniki okoljske uspešnosti, najboljše prakse okoljskega ravnanja in merila odličnosti, opisani v sektorskem referenčnem dokumentu, uporabili za opredelitev ukrepov in dejanj ter morda tudi za določitev prednostnih nalog za izboljšanje okoljske uspešnosti.

Člen 3

Organizacijam, registriranim v sistemu EMAS, ni treba izpolnjevati meril odličnosti iz sektorskega referenčnega dokumenta, saj zaradi prostovoljne narave sistema EMAS organizacije same ocenijo izvedljivost meril z vidika stroškov in koristi.

Ta sklep je naslovljen na države članice.

V Bruslju, 15. aprila 2016

Za Komisijo
Karmenu VELLA
Član Komisije

PRILOGA

KAZALO

1.	Uvod	30
2.	Področje uporabe	33
3.	Najboljše prakse okoljskega ravnanja, sektorski kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti za sektor turizma	36
3.1.	Medpodročna vprašanja	36
3.1.1.	Izvajanje sistema okoljskega ravnanja	36
3.1.2.	Upravljanje dobavne verige	36
3.2.	Upravljanje destinacij	37
3.2.1.	Strateški razvojni načrti za destinacije	37
3.2.2.	Ohranjanje in upravljanje biotske raznovrstnosti	37
3.2.3.	Zagotavljanje infrastrukture in storitev	38
3.3.	Dejavnosti organizatorjev potovanj in potovalnih agencij	38
3.3.1.	Zmanjšanje in blažitev vpliva prevoznih dejavnosti na okolje	38
3.3.2.	Spodbujanje okoljskega izboljševanja ponudnikov nastanitvev	39
3.3.3.	Spodbujanje izboljševanja destinacij	40
3.3.4.	Razvoj in spodbujanje ustreznih turističnih paketov in spodbujanje bolj trajnostnega vedenja turistov	40
3.3.5.	Učinkovite maloprodajne in pisarniške dejavnosti	41
3.4.	Zmanjšanje porabe vode v nastanitvenih objektih	41
3.4.1.	Spremljanje, vzdrževanje in optimizacija sistema oskrbe z vodo	41
3.4.2.	Učinkovita vodovodna napeljava v prostorih za goste	42
3.4.3.	Učinkovito čiščenje in vzdrževanje	42
3.4.4.	Optimizirano pranje perila v majhnem obsegu	43
3.4.5.	Optimizirano obsežno pranje perila ali pranje perila, oddano v podizvajanje	43
3.4.6.	Optimizirano upravljanje bazena	44
3.4.7.	Recikliranje deževnice in sive vode	44
3.5.	Ravnanje z odpadki in odpadno vodo v nastanitvenih objektih	45
3.5.1.	Preprečevanje nastajanja odpadkov	45
3.5.2.	Ločevanje in recikliranje odpadkov	45
3.5.3.	Čiščenje odpadne vode	45
3.6.	Zmanjšanje porabe energije v nastanitvenih objektih	46
3.6.1.	Sistem spremljanja energije in sistem upravljanja z energijo	46
3.6.2.	Izboljšani toplotni ovoj objekta	46

3.6.3. Optimizirani sistemi ogrevanja, prezračevanja in klimatizacije	47
3.6.4. Učinkovita uporaba toplotnih črpalk in geotermalnega ogrevanja/hlajenja	47
3.6.5. Učinkovita osvetljava in električna oprema	48
3.6.6. Obnovljivi viri energije	48
3.7. Restavracije in hotelske kuhinje	49
3.7.1. Zelena nabava živil in pijač	49
3.7.2. Ravnanje z biološkimi odpadki	49
3.7.3. Optimizirano pranje posode, spiranje in priprava živil	49
3.7.4. Optimizirano kuhanje, prezračevanje in hlajenje	50
3.8. Kampi	50
3.8.1. Okoljsko izobraževanje gostov	50
3.8.2. Okoljsko ravnanje z zunanjimi površinami	51
3.8.3. Energijska učinkovitost kampov in namestitvev sistemov za obnovljivo energijo	51
3.8.4. Učinkovitost oskrbe z vodo v kampih	52
3.8.5. Zmanjšanje količine odpadkov v kampih	52
3.8.6. Naravni bazeni	53
4. Priporočeni ključni sektorski kazalniki okoljske uspešnosti	54

1. UVOD

Ta dokument je sektorski referenčni dokument (v nadaljnjem besedilu: SRD), pripravljen v skladu s členom 46 Uredbe (ES) št. 1221/2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) ⁽¹⁾. Za lažje razumevanje tega SRD sta v tem uvodu opisana pravni okvir in uporaba SRD.

SRD temelji na podrobnem znanstvenem in političnem poročilu ⁽²⁾ (poročilo o najboljših praksah), ki ga je pripravil Inštitut za tehnološka predvidevanja (IPTS), ki je eden od sedmih inštitutov Skupnega raziskovalnega središča Evropske komisije (JRC).

Pravni okvir

Sistem Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (v nadaljnjem besedilu: sistem EMAS), v katerem lahko organizacije prostovoljno sodelujejo, je bil uveden leta 1993 z Uredbo Sveta (EGS) št. 1836/93 ⁽³⁾. Pozneje je bil sistem EMAS dvakrat obsežno spremenjen, in sicer z:

— Uredbo (ES) št. 761/2001 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁴⁾ in

— Uredbo (ES) št. 1221/2009.

⁽¹⁾ UL L 342, 22.12.2009, str. 1.

⁽²⁾ Znanstveno in politično poročilo je javno dostopno na spletnem mestu JRC/IPTS na naslovu <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/TourismBEMP.pdf>. Ugotovitve v zvezi z najboljšimi praksami okoljskega ravnanja in njihovo uporabo ter opredeljeni posamezni kazalniki okoljske uspešnosti in merili odličnosti iz tega sektorskega referenčnega dokumenta temeljijo na ugotovitvah znanstvenega in političnega poročila. V njem so na voljo vse sekundarne informacije in tehnične podrobnosti.

⁽³⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 1836/93 z dne 29. junija 1993 o prostovoljnem sodelovanju gospodarskih družb industrijskega sektorja v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (UL L 168, 10.7.1993, str. 1).

⁽⁴⁾ Uredba (ES) št. 761/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2001 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) (UL L 114, 24.4.2001, str. 1).

Pomemben nov element najnovejše spremembe, ki je začela veljati 11. januarja 2010, je člen 46 o pripravi sektorskih referenčnih dokumentov (SRD). SRD morajo vključevati najboljše prakse okoljskega ravnanja, kazalnike okoljske uspešnosti za posamezne sektorje ter po potrebi merila odličnosti in sisteme za ocenjevanje ravni okoljske uspešnosti.

Razumevanje in uporaba tega dokumenta

Sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) je sistem, v katerem lahko prostovoljno sodelujejo organizacije, ki so se zavezale k stalnemu okoljskemu izboljševanju. V zvezi s tem ta sektorski referenčni dokument (SRD) določa sektorske smernice za sektor turizma ter izpostavlja številne možnosti za izboljšanje in najboljše prakse.

Dokument je pripravilo Skupno raziskovalno središče Evropske komisije, pri čemer je uporabilo prispevke deležnikov. Tehnična delovna skupina, ki so jo sestavljali strokovnjaki in deležniki iz sektorja, je pod vodstvom Skupnega raziskovalnega središča Evropske komisije razpravljala o najboljših praksah okoljskega ravnanja, kazalnikih okoljske uspešnosti za posamezne sektorje in merilih odličnosti, ki so opisani v tem dokumentu, ter o njih sprejela dogovor, zlasti navedena merila pa so se štela za reprezentativna glede ravni okoljske uspešnosti, ki jih dosegajo najuspešnejše organizacije v sektorju.

Namen SRD je pomagati in podpirati vse organizacije, ki nameravajo izboljšati svojo okoljsko uspešnost, pri čemer zagotavlja zamisli in navdih ter praktične in tehnične smernice.

Ta SRD je namenjen predvsem organizacijam, ki so že registrirane v sistemu EMAS, nato organizacijam, ki razmišljajo, da bi se registrirale v sistem EMAS v prihodnosti, in nazadnje vsem organizacijam, ki želijo izvedeti več o najboljših praksah okoljskega ravnanja, da bodo lahko izboljšale svojo okoljsko uspešnost. Zato je cilj tega dokumenta podpirati vse organizacije in udeležence v sektorju turizma pri osredotočanju na ustrezne neposredne in posredne okoljske vidike ter iskanju informacij o najboljših praksah, ustreznih sektorskih kazalnikih okoljske uspešnosti in merilih odličnosti.

Kako bi morale organizacije, registrirane v sistemu EMAS, upoštevati SRD:

V skladu z Uredbo (ES) št. 1221/2009 organizacije, registrirane v sistemu EMAS, SRD upoštevajo na dveh različnih ravneh:

(1) pri oblikovanju in izvajanju sistema okoljskega ravnanja ob upoštevanju okoljskih pregledov (člen 4(1)(b));

To pomeni, da bi morale organizacije uporabiti ustrezne elemente SRD pri opredeljevanju in pregledovanju svojih posamičnih in splošnih okoljskih ciljev v skladu z ustreznimi okoljskimi vidiki, opredeljenimi pri okoljskem pregledu in v politiki, ter pri sprejemanju odločitev o ukrepih za izboljšanje svoje okoljske uspešnosti.

(2) pri pripravi okoljske izjave (člen 4(1)(d) in člen 4(4)).

To pomeni naslednje:

(a) Organizacije bi morale pri izbiranju kazalnikov, ki jih bodo uporabile za poročanje o okoljski uspešnosti, v SRD upoštevati ustrezne sektorske kazalnike okoljske uspešnosti ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ V skladu s točko (e) oddelka B Priloge IV k uredbi o sistemu EMAS okoljska izjava vključuje „povzetek dostopnih podatkov o uspešnosti organizacije pri doseganju splošnih in posamičnih okoljskih ciljev glede na njene pomembne vplive na okolje. Poročanje temelji na glavnih kazalnikih in drugih ustreznih obstoječih okoljskih kazalnikih uspešnosti, kot je določeno v oddelku D“. V oddelku C Priloge IV je navedeno: „Vsaka organizacija letno poroča o svoji uspešnosti v zvezi z bolj posebnimi okoljskimi vidiki, določenimi v njeni okoljski izjavi, in, kjer je to mogoče, upošteva sektorske referenčne dokumente iz člena 46.“

Organizacije bi morale pri izbiranju sklopa kazalnikov za poročanje upoštevati kazalnike, predlagane v ustreznih SRD, in njihovo ustreznost v zvezi s pomembnimi okoljskimi vidiki, ki jih je organizacija opredelila v svojem okoljskem pregledu. Kazalnike je treba upoštevati le, če so pomembni za okoljske vidike, ki so bili v okoljskem pregledu opredeljeni kot najpomembnejši.

- (b) Organizacije bi morale v okoljski izjavi navesti, kako so upoštevale najboljše prakse okoljskega ravnanja in po potrebi merila odličnosti.

Opisati bi morale, kako so uporabile najboljše prakse okoljskega ravnanja in merila odličnosti (ki kažejo raven okoljske uspešnosti, ki jo dosegajo najuspešnejše organizacije) za opredelitev ukrepov in dejanj ter morebiti za določitev prednostnih nalog za (dodatno) izboljšanje svoje okoljske uspešnosti. Vendar izvajanje najboljših praks okoljskega ravnanja ali izpolnjevanje opredeljenih meril odličnosti ni obvezno, saj zaradi prostovoljne narave sistema EMAS organizacije same ocenijo izvedljivost meril in izvajanja najboljših praks z vidika stroškov in koristi.

Podobno kot pri kazalnikih okoljske uspešnosti bi morale organizacije oceniti tudi ustreznost in uporabo najboljših praks okoljskega ravnanja in meril odličnosti glede na pomembne okoljske vidike, ki jih je organizacija opredelila v svojem okoljskem pregledu, ter tehnične in finančne vidike.

V okoljski izjavi ni treba poročati o elementih SRD (kazalnikih, najboljših praksah okoljskega ravnanja ali merilih odličnosti), ki se ne štejejo za ustrezna glede na pomembne okoljske vidike, ki jih je organizacija opredelila v svojem okoljskem pregledu, oziroma jih ni treba opisati.

Sodelovanje v sistemu EMAS je stalen proces. To pomeni, da organizacija vsakič, ko namerava izboljšati svojo okoljsko uspešnost (in jo pregleduje), prouči posamezne teme v SRD, da dobi navdih glede novih vprašanj, ki ji bo obravnavala v okviru postopnega pristopa.

Okoljski preveritelji EMAS preverijo, ali je organizacija upoštevala SRD pri pripravi okoljske izjave (člen 18(5)(d) Uredbe (ES) št. 1221/2009) in kako ga je upoštevala.

To pomeni, da bodo akreditirani okoljski preveritelji pri opravljanju presoje potrebovali dokaze o tem, kako je organizacija izbrala in upoštevala ustrezne elemente SRD na podlagi okoljskega pregleda. Preveritelji ne preverjajo skladnosti z opisanimi merili odličnosti, temveč dokaze o tem, kako se je SRD uporabil kot smernica za opredelitev kazalnikov in ustreznih prostovoljnih ukrepov, ki jih organizacija lahko izvede za izboljšanje svoje okoljske uspešnosti.

Zaradi prostovoljne narave sistema EMAS in SRD breme organizacij pri zagotavljanju takih dokazov ne bi smelo biti nesorazmerno. Preveritelji zlasti ne zahtevajo utemeljitve za vsako posamezno najboljšo prakso, sektorski kazalnik okoljske uspešnosti ali merilo odličnosti, ki so navedeni v SRD in za katere organizacija na podlagi svojega okoljskega pregleda meni, da niso pomembni. Kljub temu lahko predlagajo dodatne ustrezne elemente, ki bi jih organizacija lahko upoštevala v prihodnosti, s čimer bi dodatno dokazala svojo zavezanost k stalnemu izboljševanju okoljske uspešnosti.

Struktura sektorskega referenčnega dokumenta

Ta dokument je sestavljen iz štirih poglavij. V poglavju 1 je predstavljen pravni okvir sistema EMAS in opisan način uporabe tega dokumenta, v poglavju 2 pa je opredeljeno področje uporabe tega SRD. V poglavju 3 so na kratko opisane različne najboljše prakse okoljskega ravnanja ter informacije o njihovi uporabi na splošno in na ravni MSP. Navedeni so tudi posebni kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti, če jih je bilo mogoče opredeliti za določeno najboljšo prakso okoljskega ravnanja. Nekateri kazalniki in merila so lahko pomembni za več najboljših praks okoljskega ravnanja, zato so navedeni večkrat, kjer je to ustrezno.

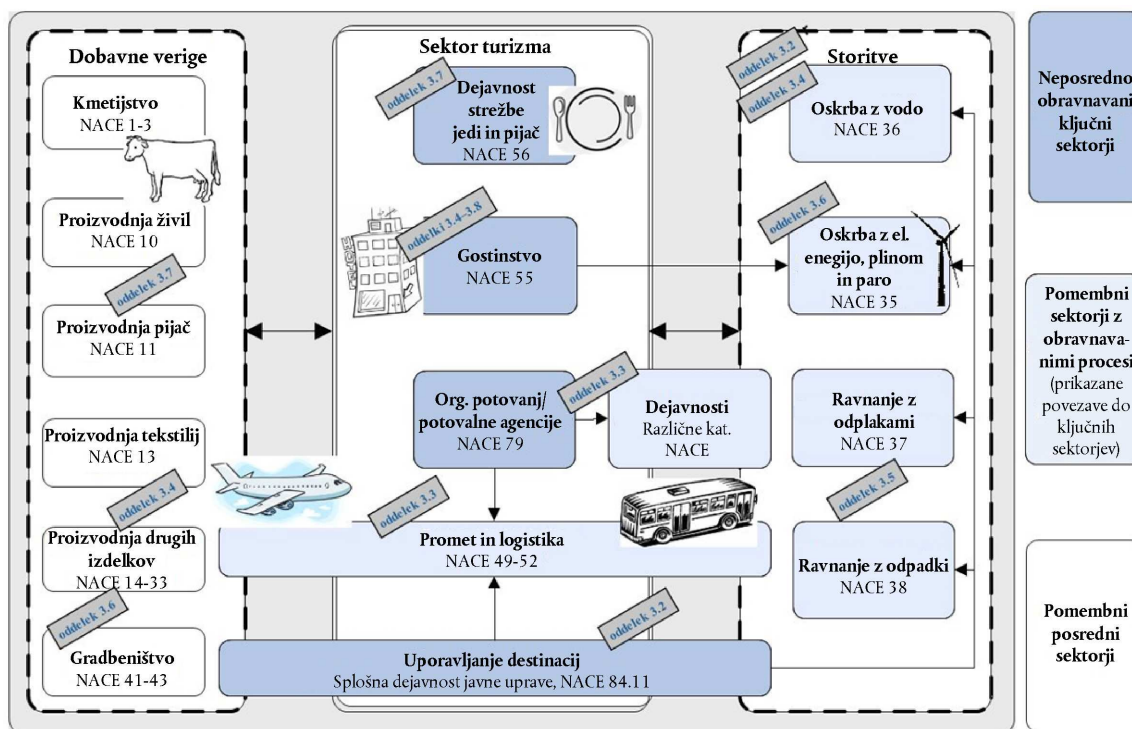
V poglavju 4 je predstavljena obsežna preglednica z najpomembnejšimi kazalniki okoljske uspešnosti, ustreznimi razlagami in povezanimi merili odličnosti.

2. PODROČJE UPORABE

Ta dokument obravnava nekatere dejavnosti, določene v področju I 55–56 „Gostinstvo“, področju N 79 „Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti“ in področju O 84.11 „Splošna dejavnost javne uprave“ v Prilogi I k Uredbi (ES) 1893/2006 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ (NACE Revizija 2).

Sektorski referenčni dokument (SRD) obravnava zlasti najboljše prakse okoljskega ravnanja v organizacijah, ki ponujajo nastanitev, strežbo jedi in pijač, upravljajo turistične destinacije ali nudijo potovanja, nastanitev ali dejavnosti v sektorju turizma in omogočajo njihovo rezervacijo (potovalne agencije in organizatorji potovanj) ⁽²⁾. Podjetja, ki zagotavljajo storitve na področju turistične nastanitve in kampov, so pozvana tudi, naj proučijo ustrezne določbe znaka EU za okolje ⁽³⁾. Destinacijski managerji lahko proučijo tudi druge pobude EU, ki spodbujajo trajnostno upravljanje turizma, kot je sistem kazalnikov za evropski turizem (ETIS) ⁽⁴⁾.

Zgoraj navedeni akterji so povezani s številnimi drugimi sektorji, kot je prikazano v spodnjem diagramu verige dodane vrednosti v sektorju turizma. V smislu turizma kot izdelka so dejavnosti, pri katerih turist sodeluje, ko je na počitnicah, prav tako pomemben del verige dodane vrednosti v sektorju turizma in v morebitnem okoljskem interesu. Vendar so v tem SRD omenjene le, če nanje vplivajo destinacijski managerji in organizatorji potovanj.

Pregled verige dodane vrednosti v sektorju turizma

⁽¹⁾ Uredba (ES) št. 1893/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 20. decembra 2006 o uvedbi statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti NACE Revizija 2 in o spremembi Uredbe Sveta (EGS) št. 3037/90 kakor tudi nekaterih uredb ES o posebnih statističnih področjih (UL L 393, 30.12.2006, str. 1).

⁽²⁾ Ta dokument se neposredno ne nanaša na sektor križarjenj, vendar se lahko številne opisane najboljše prakse okoljskega ravnanja do določene mere uporabljajo tudi za križarjenja.

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>.

⁽⁴⁾ Sistem kazalnikov za evropski turizem je nabor orodij za upravljanje in obveščanje, zasnovan za zagotavljanje pomoči destinacijam pri upravljanju in merjenju uspešnosti trajnostnega turizma glede na njihove zastavljene cilje. Več informacij je na voljo na: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators/index_en.htm.

Glavni okoljski vidiki in z njimi povezani pritiski na okolje, ki so posledica turističnih storitev, so predstavljeni v spodnji preglednici. Ti okoljski vidiki so bili izbrani kot najpomembnejši vidiki v sektorju. Vendar bi bilo treba okoljske vidike, ki jih upravljajo posamezne organizacije, oceniti za vsak primer posebej.

Dejavnosti v turističnih organizacijah (hotelih, kampih in restavracijah in dejavnosti organizatorjev potovanj) ter z njimi povezani okoljski vidiki in pritiski

Storitev/dejavnost	Glavni okoljski vidiki	Glavni pritiski na okolje
Uprava	<ul style="list-style-type: none"> — pisarniško poslovanje — sprejemanje strank 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije, vode in materiala (zlasti papirja) — nastajanje komunalnih odpadkov (velike količine papirja) in nevarnih odpadkov (npr. kartoše s črnilom)
Tehnične storitve	<ul style="list-style-type: none"> — priprava tople vode in ogrevanje/hlajenje prostora — razsvetljava — dvigala — bazeni — zelenice — zatiranje škodljivih organizmov in glodavcev — popravila in vzdrževanje 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije in vode — poraba različnih nevarnih izdelkov — v nekaterih primerih raba hladilnih sredstev na osnovi CFC in HCFC (!) — emisije v zrak (onesnaževala zraka, toplogredni plini) — nastajanje številnih različnih vrst potencialno nevarnih odpadkov, kot so prazne embalaže kemičnih izdelkov — nastajanje odpadne vode
Restavracija/lokal	<ul style="list-style-type: none"> — zajtrk, večerja, kosilo — pijače in prigrizki 	<ul style="list-style-type: none"> — pritiski dobavne verige (glej „Nabava“) — poraba energije, vode in surovin — nastajanje komunalnih odpadkov (zlasti odpadne hrane in odpadne embalaže)
Kuhinja	<ul style="list-style-type: none"> — shranjevanje živil — priprava hrane — umivanje posode 	<ul style="list-style-type: none"> — pritiski dobavne verige (glej „Nabava“) — znatna poraba energije in vode — nastajanje komunalnih odpadkov (zlasti odpadne hrane in odpadne embalaže) — nastajanje odpadnega rastlinskega olja — nastajanje vonjav
Uporaba sob	<ul style="list-style-type: none"> — uporaba s strani gostov — izdelki, ki jih lahko uporabijo gostje — čiščenje in vzdrževanje sob 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije, vode in surovin — uporaba različnih nevarnih izdelkov — nastajanje odpadne embalaže in majhnih količin komunalnih odpadkov — nastajanje odpadne vode
Pranje perila	<ul style="list-style-type: none"> — pranje in likanje oblačil gostov — pranje in likanje brisač, posteljnine itd. 	<ul style="list-style-type: none"> — znatna poraba energije in vode — uporaba nevarnih izdelkov — nastajanje odpadne vode

Storitev/dejavnost	Glavni okoljski vidiki	Glavni pritiski na okolje
Nabava	<ul style="list-style-type: none"> — izbira izdelkov in dobaviteljev — skladiščenje proizvodov 	<ul style="list-style-type: none"> — pritiski dobavne verige (raba zemljišč, degradacija ali uničevanje ekosistemov, motenje prostoživečih živali, poraba energije in vode, emisije v zrak (onesnaževalci zraka in toplogredni plini), emisije v vodo, nastajanje odpadkov) — nastajanje odpadne embalaže — puščanje nevarnih snovi
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> — dejavnosti v zaprtih prostorih — dejavnosti na prostem 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije, vode in surovin — lokalni učinki na ekosisteme — hrup — nastajanje komunalnih odpadkov — pritiski na infrastrukturo (glej „Gradnja“)
Prevoz	<ul style="list-style-type: none"> — prevoz gostov — prevoz zaposlenih — prevoz dobaviteljev 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije (goriva) — emisije v zrak — pritiski na infrastrukturo (glej „Gradnja“)
Dodatne storitve	<ul style="list-style-type: none"> — zdravstvene storitve, samopostrežne trgovine, trgovine s spominki, zdraviliške storitve in storitve za dobro počutje, frizer itd. 	<ul style="list-style-type: none"> — poraba energije, vode in surovin — nastajanje komunalnih odpadkov in nekaterih posebnih vrst nevarnih odpadkov (npr. sanitarnih odpadkov)
Gradnja	<ul style="list-style-type: none"> — gradnja novih površin ali storitev — popravilo obstoječih površin ali storitev 	<ul style="list-style-type: none"> — raba zemljišč — degradacija ali uničevanje ekosistemov — motenje prostoživečih živali — poraba energije in vode — znatna poraba surovin in nevarnih izdelkov — znatno nastajanje gradbenih odpadkov — nastajanje nevarnih odpadkov

(¹) CFC in HCFC sta okrajšavi za klorofluorogljikovodike in delno halogenirane klorofluorogljikovodike.

Najboljše prakse okoljskega ravnanja, predstavljene v tem SRD, so razvrščene v naslednje skupine:

- najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje medpodročnih vprašanj v sektorju turizma,
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje upravljanja destinacij (¹),
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje dejavnosti organizatorjev potovanj in potovalnih agencij,
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za zmanjšanje porabe vode v nastanitvenih objektih,

(¹) Upravljanje destinacij je usklajevanje vseh ustreznih vladnih in zasebnih akterjev, ki ga običajno izvaja javni organ z zasebno udeležbo ali brez nje, da se zagotovi podpora razvoju turizma na destinaciji s sprejemanjem strateških odločitev, izvajanjem ukrepov politike, ohranjanjem in spodbujanjem kulturne in naravne dediščine in atrakcij, usklajevanjem dogodkov/festivalov, ustvarjanjem prihodkov za projekte, povezane s turizmom, olajševanjem sodelovanja med podjetji, zagotavljanjem infrastrukture in storitev itd.

- najboljše prakse okoljskega ravnanja za zmanjšanje nastajanja odpadkov v nastanitvenih objektih,
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za zmanjšanje porabe energije v nastanitvenih objektih,
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje kuhinj v restavracijah in hotelih,
- najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje kampov.

Najboljše prakse okoljskega ravnanja zajemajo najpomembnejše okoljske vidike sektorja.

3. NAJBOLJŠE PRAKSE OKOLJSKEGA RAVNANJA, SEKTORSKI KAZALNIKI OKOLJSKE USPEŠNOSTI IN MERILA ODLIČNOSTI ZA SEKTOR TURIZMA

3.1. Medpodročna vprašanja

3.1.1. Izvajanje sistema okoljskega ravnanja

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta ocena najpomembnejših neposrednih in posrednih okoljskih vidikov, povezanih z organizacijo, in uporaba ustreznih kazalnikov uspešnosti, ki se primerjajo z merili odličnosti.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse akterje v sektorju turizma, vključno z destinacijskimi managerji, organizatorji potovanj, ponudniki nastanitve, ponudniki hrane in pijače, prevozniki in ponudniki dejavnosti. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se v celoti uporablja tudi za **mala podjetja** ⁽¹⁾.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i1) Izvajanje sistema okoljskega ravnanja (d/n)	(b1) Uporabljajo se ustrezni kazalniki za stalno spremljanje vseh ustreznih vidikov okoljske uspešnosti, vključno z vidiki, ki se težje merijo, in posrednimi vidiki, kot so učinki na biotsko raznovrstnost. (b2) Vsem zaposlenim se zagotovijo informacije o splošnih okoljskih ciljih in usposabljanja o ustreznih ukrepih okoljskega ravnanja. (b3) Po potrebi se izvajajo najboljše prakse okoljskega ravnanja.

3.1.2. Upravljanje dobavne verige

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta preverjanje dobavne verige v zvezi z izdelki in storitvami, ki jih uporablja organizacija, da se opredelijo okoljske kritične točke v dobavni verigi, pri čemer je treba upoštevati celotno verigo dodane vrednosti, in opredelitev ustreznih kontrolnih točk (npr. izbor izdelka, izogibanje določenim izdelkom, zeleno naročanje, merila o dobaviteljih), ki se lahko uporabijo za zmanjšanje vpliva na okolje prek celotne verige dodane vrednosti.

⁽¹⁾ Malo podjetje je opredeljeno kot podjetje, ki ima manj kot 50 zaposlenih in letni prihodek in/ali letno bilančno vsoto, ki ne presega 10 milijonov EUR (Priporočilo Komisije 2003/361/ES).

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse akterje v sektorju turizma, vključno z destinacijskimi managerji, organizatorji potovanj, ponudniki nastanitve, ponudniki hrane in pijače, prevozniki in ponudniki dejavnosti. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se v celoti uporablja tudi za **mala podjetja**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i2) Delež izdelkov in storitev, ki izpolnjujejo posebna okoljska merila (v odstotkih)	<p>(b4) Organizacija uporablja načelo upoštevanja celotnega življenjskega kroga pri opredeljevanju možnosti za izboljšanje na področju vseh glavnih dobavnih verig, ki obravnavajo okoljske kritične točke.</p> <p>(b5) Vsaj 97 % kemikalij (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo v nastanitvenih objektih ali restavracijah, je certificiranih v skladu z znakom za okolje ISO tipa I⁽¹⁾ (ali pa se lahko dokaže, da so okolju najprijaznejša razpoložljiva možnost).</p> <p>(b6) Vsaj 97 % vsega lesa, papirja in kartona, ki ga nabavijo nastanitveni objekti in restavracije, je recikliranega ali okoljsko certificiranega (z znakom za okolje, FSC (Forest Stewardship Council – Svet za nadzor gozdov) ali PEFC (Programme for the Endorsement of Forestry Certification – program za spodbujanje certificiranja v gozdarstvu)).</p>

(1) Mednarodna organizacija za standardizacijo je kot del serije okoljskih standardov ISO 14000 pripravila podserijo (ISO 14020), ki se nanaša posebej na označevanje z znaki za okolje, ki zajema tri tipe shem označevanja. V tem okviru je znak za okolje „tipa I“ znak z več merili, ki ga je razvila tretja oseba. Primeri takega znaka so „znak EU za okolje“ na ravni EU in znaki „Blaue Engel“ (v nadaljnjem besedilu: modri angel), „Austrian Ecolabel“ (v nadaljnjem besedilu: avstrijski znak za okolje) in „Nordic Swan“ (v nadaljnjem besedilu: nordijski labod) na nacionalni ali mednarodni ravni.

3.2. Upravljanje destinacij

3.2.1. Strateški razvojni načrti za destinacije

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vzpostavitev enote ali organizacije, odgovorne za strateški trajnostni razvoj destinacije, ki usklajuje ustrezne oddelke in deležnike pri izvajanju posebnih ukrepov v okviru načrta za destinacijo.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse destinacije, izvajajo pa jo bodisi enote v okviru vladnih struktur, odgovorne za upravljanje destinacij, bodisi javne/zasebne organizacije za upravljanje destinacij. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja tudi za majhne javne uprave in **mala podjetja**, ki sodelujejo pri upravljanju destinacij.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i3) Izvajanje trajnostnega načrta za destinacijo (d/n)	(b7) Izvajanje načrta za destinacijo, ki (i) zajema celotno območje destinacije, (ii) vključuje usklajevanje vseh ustreznih vladnih in zasebnih akterjev in (iii) obravnava ključne okoljske izzive na destinaciji.

3.2.2. Ohranjanje in upravljanje biotske raznovrstnosti

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta spremljanje stanja biotske raznovrstnosti na destinaciji in izvajanje načrta za ohranjanje in upravljanje biotske raznovrstnosti, ki ščiti in krepi skupno biotsko raznovrstnost na destinaciji, na primer z omejitvami gradnje in ukrepi za zagotavljanje nadomestila.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse destinacije. Destinacije z veliko naravno vrednostjo bi morale ohranjati biotsko raznovrstnost, destinacije z majhno naravno vrednostjo pa bi morale sprejeti ukrepe za njeno povečanje. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja tudi za **mala podjetja**, ki sodelujejo pri upravljanju destinacij.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i4) Izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti (d/n)	(b8) Zmanjšanje izpodrivanja biotske raznovrstnosti zaradi razvoja turizma in zagotavljanje nadomestila za izpodrivanje biotske raznovrstnosti, da se ohrani biotska raznovrstnost na ravni destinacije ali pa poveča na območjih z veliko naravno vrednostjo in na degradiranih območjih.
(i5) Številčnost vrst na območju destinacije	
(i6) Zaščiteno območje (hektari ali delež skupnega območja destinacije)	

3.2.3. Zagotavljanje infrastrukture in storitev

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zagotavljanje, da se storitve na destinaciji, povezane z okoljem, zlasti oskrba z vodo, čiščenje odpadne vode, ravnanje z odpadki (zlasti ukrepi v zvezi z recikliranjem) in upravljanje javnega prevoza/prometa, lahko soočajo s konično obremenitvijo v glavni turistični sezoni na trajnosten način.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse destinacije. Povezana je z dobrim upravljanjem javnih uprav na splošno, vendar je pomembna zlasti na območjih, kjer je zaradi turizma povpraševanje po storitvah bistveno večje in sezonsko. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja tudi za majhne lokalne javne uprave in **mala podjetja**, ki sodelujejo pri upravljanju destinacij ali zagotavljajo storitve, povezane z okoljem, ki so potrebne na destinaciji.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i7) Dnevna poraba vode na gosta (l/gosta na dan)	(b9) Storitve, vključno z javnim prevozom, zagotavljanjem vode, čiščenjem odpadne vode in recikliranjem odpadkov, so zasnovane tako, da se lahko nemoteno opravljajo med konično obremenitvijo in zagotavljajo trajnost turizma na destinaciji.
(i8) Delež odpadne vode, poslana v sekundarno ali terciarno čiščenje (v odstotkih)	
(i9) Delež komunalnih trdnih odpadkov, poslanih v recikliranje ali anaerobno razgradnjo (v odstotkih)	(b10) Pri vsaj 95 % nastale odpadne vode na destinaciji se izvede vsaj sekundarno čiščenje oziroma terciarno čiščenje pri izpustih v občutljive vode, tudi med glavno turistično sezono.
(i10) Delež potovanj, ki jih turisti na destinaciji opravijo z javnim prevozom, peš ali s kolesom (v odstotkih)	(b11) Vsaj 95 % komunalnih trdnih odpadkov se preusmeri z odlagališča v recikliranje ali anaerobno razgradnjo.
(i11) Delež potrebe po končni energiji, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem (v odstotkih)	(b12) Povprečna poraba vode na turista je največ 200 l na gosta na dan.
	(b13) V mestnih destinacijah turisti vsaj 80 % potovanj opravijo z javnim prevozom, peš ali s kolesom.

3.3. Dejavnosti organizatorjev potovanj in potovalnih agencij

3.3.1. Zmanjšanje in blažitev vpliva prevoznih dejavnosti na okolje

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta „urejanje izbire“ ponujenih paketov, da se preprečijo nepotrebni leti (tj. leti, ki se lahko učinkovito nadomestijo s kopenskim prometom in prometom po plovnih poteh), izbiranje energijsko zelo učinkovitih prevoznikov (letalskih prevoznikov, avtobusnih prevoznikov, trajektov, ladij, čolnov) in izravnava vseh emisij toplogrednih plinov pri prevozu s certificiranimi shemami nadomestila za izpuste. Za podjetja, ki sama izvajajo

prevozne dejavnosti, je najboljša praksa okoljskega ravnanja izvajanje energijsko učinkovitih ukrepov za vozila v voznem parku za prevoz (ki jih imajo v lasti ali pa se jim dobavljajo), vključno z zelenim naročanjem najučinkovitejših vozil in vozil z nizkimi emisijami, posodabljanjem zrakoplovov in avtobusov z opremo za varčevanje z energijo, kot so zavihek krila, in optimizacijo poslovanja (npr. čim večji faktor obremenitve).

Uporaba

Ukrepa „urejanja izbire“ potovalnih paketov in zmanjšanja letalskega prevoza se uporabljata za vse organizatorje potovanj in potovalne agencije, vključno z **malimi podjetji**.

Ukrepi za izboljšanje energijske učinkovitosti prevoza in zmanjšanje emisij v zrak se neposredno uporabljajo za organizatorje potovanj, ki nadzorujejo svoja vozila v voznem parku za prevoz, za organizatorje potovanj, ki naročajo prevozne storitve, pa se uporabljajo kot merila za izbor in sklepanje pogodb. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se z nekaterimi omejitvami uporablja tudi za **mala podjetja**, saj je njihov vpliv na zrakoplove običajno zelo omejen, vendar imajo lahko v lasti/nadzorujejo svoja prevozna sredstva za kopenski promet/promet po plovnihih poteh.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i12) Izogibanje nepotrebnim letom (d/n)	(b14) Organizatorji potovanj ne nudijo letov za (i) destinacije, ki so oddaljene manj kot 700 km, (ii) destinacije, ki so oddaljene manj kot 2 000 km, za manj kot osemdnevno prebivanje, ali (iii) destinacije, ki so oddaljene več kot 2 000 km, za manj kot štirinajstdnevno prebivanje.
(i13) Specifične emisije toplogrednih plinov pri prevozu (kg CO ₂ /potniški km)	
(i14) Delež emisij toplogrednih plinov pri prevozu, ki se izravnavajo s certificiranimi ogljikovimi dobropisi (v odstotkih)	
	(b15) Povprečna specifična poraba goriva flote letalskega prevoznika organizatorja potovanj je največ 2,7 litra na 100 potniških km.
	(b16) Povprečna poraba goriva avtobusnega voznega parka je največ 0,75 litra na 100 potniških km in vsaj 90 % voznega parka izpolnjuje pogoje standarda EURO V ali pa deluje na alternativno gorivo.
	(b17) Emisije toplogrednih plinov pri prevozu vseh paketov, ki se prodajajo, se samodejno nadomestijo z neposrednimi naložbami v projekte za preprečevanje toplogrednih plinov ali z nakupom certificiranih ogljikovih dobropisov.

3.3.2. Spodbujanje okoljskega izboljševanja ponudnikov nastanitev

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je, da se od ponudnikov nastanitev zahteva okoljsko certificiranje ali pa se jih k temu spodbuja, ali da se od njih zahteva skladnost s posebnimi okoljskimi merili, ali da se od njih zahteva poročanje o okoljski uspešnosti, ki se lahko uporabi za izvedbo primerjalne analize.

Uporaba

To najboljšo prakso okoljskega ravnanja lahko uporabijo vsi organizatorji potovanj. Manjši organizatorji potovanj lahko lažje izberejo dobavitelje na podlagi okoljskih certifikatov tretjih oseb, večji organizatorji pa lažje uporabljajo svoja merila in/ali izvedejo primerjalno analizo. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se z nekaterimi omejitvami uporablja za **mala podjetja**, saj je lahko določitev meril o dobaviteljih težja, vendar pa lahko **mala podjetja** pri izbiranju dobaviteljev uporabijo obstoječe okoljske certifikate (prednost bi morali imeti certifikati, ki jih preverijo tretje osebe, kakršen je znak EU za okolje).

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i15) Delež ponudnikov nastanitev (po nočitvah gostov ali prodani vrednosti), ki izpolnjujejo posebna okoljska merila (v odstotkih)	(b18) Vsaj 90 % ponudnikov nastanitev, na podlagi prodajne vrednosti ali števila nočitev, je skladnih s svežnjem okoljskih zahtev (najbolje je, če so priznane s certificiranjem s strani tretjih oseb).

3.3.3. Spodbujanje izboljševanja destinacij

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je spodbujanje okoljskega izboljševanja turističnih destinacij z zagotavljanjem vpliva na boljšo okoljsko uspešnost lokalnih organizacij ponudnikov, organizacij in organov, ki upravljajo destinacije, ter z neposrednim izvajanjem programov za izboljšanje, kot je obnova habitatov, na glavnih destinacijah.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se neposredno uporablja za velike organizatorje potovanj. **Mala podjetja** lahko usklajujejo ukrepe prek grozdov ali konzorcijev ali javno-zasebnega partnerstva z lokalnimi/regionalnimi organi.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i16) Delež storitev v okviru okoljskega izboljševanja na destinaciji (v odstotkih)	(b19) Organizator potovanj spodbuja okoljsko izboljševanje destinacije z (i) izboljševanjem uspešnosti dobavne verige, (ii) vplivanjem na upravljanje destinacij in (iii) programi za neposredno izboljšanje.
(i17) Sodelovanje pri projektih okoljskega izboljševanja na destinaciji (d/n)	

3.3.4. Razvoj in spodbujanje ustreznih turističnih paketov in spodbujanje bolj trajnostnega vedenja turistov

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta razvoj in spodbujanje turističnih paketov, v katere niso vključene okolju škodljive možnosti in ki vključujejo vodilne okoljske možnosti na področju prevoza, nastanitve in dejavnosti. Poleg tega bi morali organizatorji potovanj in potovalne agencije strankam zagotoviti informacije o vplivih turističnih paketov na okolje ter posredovati ciljno usmerjena pozitivna in privlačna sporočila o trajnostnih in odgovornih ukrepih, ki jih lahko stranke upoštevajo, ko izbirajo počitnice in ko so na počitnicah, da zmanjšajo svoj vpliv na okolje.

Uporaba

Ukrepe v okviru te najboljše prakse okoljskega ravnanja lahko izvajajo vsi organizatorji potovanj, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i18) Delež prodanih vodilnih trajnostnih potovanj (npr. z znakom za okolje) (po vrednosti) (v odstotkih)	(b20) Organizator potovanj spodbuja trajnostne turistične pakete v glavnem reklamnem gradivu.
	(b21) Prodajni delež vodilnih trajnostnih turističnih paketov (npr. avstrijski znak za okolje za potovalne pakete) znaša vsaj 10 %.
	(b22) Organizator potovanj uporablja učinkovite metode trženja in komunikacije za spodbujanje bolj trajnostnih možnosti v izbiri turističnih paketov.
	(b23) Organizator potovanj vsem svojim strankam zagotovi posebne informacije o destinaciji za večjo ozaveščenost, da se spodbuja trajnostno vedenje na destinaciji.

3.3.5. Učinkovite maloprodajne in pisarniške dejavnosti

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so zmanjšanje rabe sredstev, zlasti papirja in črnila, pri dejavnostih oglaševanja in pisarniških dejavnostih, izbiranje okoljsko certificiranih materialov in storitev (npr. storitev tiskanja) ter zagotavljanje energijske učinkovitosti ⁽¹⁾ in učinkovitosti oskrbe z vodo pri vseh pisarniških in maloprodajnih dejavnostih.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse organizatorje potovanj.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i19) Poraba papirja na stranko (g/stranko)	(b24) Pisarniški in reklamni material v tiskani obliki (i) se ne uporablja, če je to le mogoče, (ii) je izdelan iz 100-odstotno recikliranega ali okoljsko certificiranega papirja (npr. z znakom za okolje, FSC, PEFC) in (iii) se natisne z okoljsko certificiranimi storitvami tiskanja (npr. z EMAS, ISO 14001).
(i20) Okoljsko certificiran papir in tiskanje (d/n)	
(i21) Specifične emisije CO ₂ iz pisarniških in maloprodajnih dejavnosti (kg CO ₂ /stranko ali kg CO ₂ /m ² na leto)	
(i22) Letna poraba vode v pisarniških objektih na zaposlenega (l/zaposlenega na leto)	
	(b25) Izvajajo se načrti za upravljanje z energijo in toplogrednimi plini, poroča se o energiji in emisijah toplogrednih plinov iz maloprodajnih in pisarniških dejavnosti, ki se izrazijo na m ² prostora za prodajo na drobno in pisarniškega prostora na leto in na stranko.
	(b26) Poraba vode je največ 2,0 m ³ na zaposlenega na leto.

3.4. Zmanjšanje porabe vode v nastanitvenih objektih

3.4.1. Spremljanje, vzdrževanje in optimizacija sistema oskrbe z vodo

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta izvajanje presoje porabe vode in spremljanje porabe vode pri procesih in na območjih, ki so ključni porabniki vode (tj. merjenje z individualnimi števci), da se opredelijo možnosti za izboljšanje učinkovitosti, in zagotavljanje, da se vsa oprema vzdržuje z rednimi pregledi, vključno med čiščenjem in vzdrževanjem.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Vendar majhnih objektov ni treba naknadno opremiti z individualnimi števci za vodo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i23) Poraba vode na nočitev gosta (l/nočitev gosta)	(b27) Izvajanje posebnega načrta za gospodarjenje z vodo za posamezen objekt, ki vključuje: (i) merjenje z individualnimi števci ter primerjalno analizo vseh procesov in območij, ki so glavni porabniki vode; (ii) redno pregledovanje in vzdrževanje mest, na katerih lahko sistem oskrbe z vodo pušča, in naprav.
	(b28) Skupna poraba vode je največ 140 l na nočitev gosta v popolnoma opremljenih hotelih in največ 100 l na nočitev gosta v nastanitvi, kjer je večina kopalnic skupnih (npr. v hostlih).

⁽¹⁾ To se lahko izvede v okviru izvajanja sistema upravljanja z energijo v skladu s standardom ISO 50001.

3.4.2. Učinkovita vodovodna napeljava v prostorih za goste

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vgradnja učinkovite vodne napeljave, vključno z nizkopretočnimi glavami pip in nizkopretočnimi termostatskimi tuši, stranišči z majhno porabo vode pri splakovanju in z dvojnimi splakovanjem ter brezvodnimi pisoarji. Začasno se lahko obstoječa napeljava posodobi s perlatorji.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Ukrepi, kot je namestitev perlatorjev, veljajo tudi, če je bil obrat nedavno prenovljen.

Povezani kazalnik okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i23) Poraba vode na nočitev gosta (l/nočitev gosta)	(b29) Poraba vode in z njo povezana poraba energije za ogrevanje vode v kopalnici, ki znaša največ 100 l oziroma največ 3,0 kWh na nočitev gosta v sobi s kopalnico.
(i24) Poraba energije za ogrevanje vode (kWh/nočitev gosta)	
(i25) Pretok tušev, pip v kopalnicah in pisoarjev ter pretok pri splakovanju stranišč (l/min ali l/splakovanje)	
	(b30) Pretok tuša je največ 7 l/min, pretok pip v kopalnici je največ 6 l/min (največ 4 l/min pri novih pipah), pri povprečnem splakovanju stranišča je pretok največ 4,5 l, vgradijo se brezvodni pisoarji.

3.4.3. Učinkovito čiščenje in vzdrževanje

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zmanjšanje potrebe po pranju perila z zelenim naročanjem posteljnine in brisač (v smislu velikosti, gostote, barve in materiala) ter z naprošanjem ali spodbujanjem gostov, da posteljnino in brisače ponovno uporabijo. Najboljša praksa sta tudi usposabljanje osebja o izvajanju metod čiščenja, ki so gospodarne z vodo in kemikalijami, in nabava okoljsko certificiranega potrošnega blaga za spalnice in kopalnice.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Najboljša praksa v zvezi z zmanjšanjem potrebe po pranju perila z izbiro učinkovitejših tekstilnih izdelkov za sobe se uporablja za vse akterje, vendar pa je zmanjšanje potrebe po pranju perila s spodbujanjem gostov, naj ponovno uporabijo tekstilne izdelke, omejeno za nastanitvene objekte z velikim deležem gostov, ki prenočijo le eno noč.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i26) Nastala masa perila na nočitev gosta (kg/nočitev gosta)	(b31) Vsaj 80 % posteljnine je iz mešanice bombaža in poliestra (!) ali lanenega platna.
(i27) Delež ponovno uporabljenih brisač in posteljnine (v odstotkih)	(b32) Vsaj 80 % posteljnine je certificirane z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje) ali pa je iz ekološke proizvodnje.
(i28) Poraba kemičnih izdelkov za čiščenje in pomivanje posode v smislu aktivnih kemičnih snovi na nočitev gosta (g/nočitev gosta)	(b33) Poraba kemičnih izdelkov za čiščenje in pomivanje posode (pri čemer se ne upoštevajo detergenti za pranje perila, posebna čistila in kemični izdelki za bazen) znaša največ 10 gramov aktivnih kemičnih snovi na nočitev gosta.
(i29) Delež kemikalij in tekstilnih izdelkov z znakom za okolje ISO tipa I (v odstotkih)	(b34) Pranje perila se zmanjša za vsaj 30 %, kar se doseže s ponovno uporabo brisač in posteljnine.
	(b35) Vsaj 80 % univerzalnih čistil, sanitarnih detergentov, mil in šamponov (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo v turističnih nastanitvenih objektih, je certificiranih z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje).

(!) Posteljnina iz mešanice bombaža in poliestra je bolj vzdržljiva, za njeno pranje pa je potrebno manj energije kot za pranje izključno bombažne posteljnine.

3.4.4. Optimizirano pranje perila v majhnem obsegu

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so nabava z vodo najgospodarnejših (in tako energijsko najučinkovitejših) industrijskih pralnih strojev s centrifugo ter energijsko najučinkovitejših sušilnikov (npr. sušilnih strojev s toplotno črpalko) in likalnikov, ponovna uporaba vode za izpiranje ter večkratna uporaba glavne vode za pranje po mikrofiltraciji na območjih z visokim vodnim stresom. Najboljša praksa je tudi rekuperacija toplote iz odpadne vode in izpušnega zraka od prezračevanja.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, ki izvajajo dejavnosti pranja perila na kraju samem, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i30) Poraba vode na kilogram perila (l/kg)	(b 36) Pri dejavnostih pranja perila v majhnem obsegu imajo vsi novi gospodinjstvi pralni stroji energijsko nalepko EU A+++; industrijski pralni stroji pa v povprečju porabijo največ 7 l vode na kilogram opranega perila.
(i31) Poraba energije na kilogram perila (kWh/kg)	
(i32) Delež detergentov za pranje perila z znakom za okolje (v odstotkih)	
	(b 37) V vseh procesih pranja perila na kraju samem v majhnem obsegu se porabi največ 2,0 kWh energije na kilogram tekstilnih izdelkov pri posušenem in končno obdelanem perilu.
	(b 38) Vsaj 80 % detergentov za pranje perila v majhnem obsegu (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo, je certificiranih z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje, nordijskim labodom ali modrim angelom).

3.4.5. Optimizirano obsežno pranje perila ali pranje perila, oddano v podizvajanje

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je izbira učinkovitega ponudnika storitev pranja perila, ki je certificiran z znakom za okolje ISO tipa I ali pa izpolnjuje merila takih znakov, ali zagotavljanje, da obsežno pranje perila na kraju samem izpolnjuje taka merila.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za velike nastanitvene objekte, ki izvajajo dejavnosti obsežnega pranja perila na kraju samem, in industrijske ponudnike storitev pranja perila. Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja tudi za druge nastanitvene objekte vseh velikosti, vključno z **malimi podjetji**, če se merila uporabljajo za zeleno naročanje storitev pranja perila.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i33) Storitve pranja perila, certificirana z znakom za okolje (d/n)	(b 39) Vse storitve pranja perila, oddane v podizvajanje, opravlja ponudnik, certificiran z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z nordijskim labodom), vse notranje obsežne dejavnosti pranja perila ali dejavnosti pranja perila, ki so bile oddane v podizvajanje ponudnikom storitev, ki niso certificirani, pa izpolnjujejo ustrezna merila.
(i30) Poraba vode na kilogram perila (l/kg)	
(i31) Poraba energije na kilogram perila (kWh/kg)	
(i32) Delež detergentov za pranje perila z znakom za okolje (v odstotkih)	(b 40) Skupna poraba vode v celotnem ciklu dejavnosti obsežnega pranja perila je največ 5 l na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za nastanitvene objekte in največ 9 l na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za restavracije.

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
	<p>(b41) Poraba energije v celotnem procesu obsežnega pranja, sušenja in končne obdelave perila znaša največ 0,90 kWh na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za nastanitvene objekte in največ 1,45 kWh na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za restavracije.</p> <p>(b42) Pri obsežnem pranju perila bi bilo treba uporabljati izključno detergente za pranje perila za strokovno uporabo, ki so skladni z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje ali nordijskim labodom), in sicer v ustreznih odmerkih.</p>

3.4.6. Optimizirano upravljanje bazena

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so optimizacija pogostosti in časovnega intervala čiščenja s protitokom na podlagi padca tlaka in ne na podlagi vnaprej določenih intervalov, uporaba ozonizacije ali obdelava z UV-svetlobo, zagotavljanje skrbnega nadzora nad odmerjanjem, da se zmanjša kloriranje, in rekuperacija toplote iz izpušnega zraka od prezračevanja.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vsa podjetja, ki upravljajo nastanitvene objekte z bazeni, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
<p>(i34) Izvajanje načrta za okoljsko upravljanje bazena (d/n)</p> <p>(i35) Uporaba ozonizacije ali obdelave z UV-svetlobo (d/n)</p>	<p>(b43) Izvajanje načrta za učinkovitost območij z bazenom in zdraviliškimi storitvami, ki vključuje: (i) primerjalno analizo specifične porabe vode, energije in kemikalij na območjih z bazenom in zdraviliškimi storitvami, izraženo na m² površine bazena in na nočitev gosta; (ii) zmanjšanje porabe klora z optimiziranim odmerjanjem in uporabo dopolnilnih metod dezinfekcije, kot sta ozonizacija in obdelava z UV-svetlobo.</p>

3.4.7. Recikliranje deževnice in sive vode

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vgradnja sistema za snovno izrabo sive vode, ki omogoča, da je siva voda po obdelavi primerna za uporabo v procesih v zaprtih prostorih (npr. za splakovanje stranišča) ali na prostem (npr. namakanje), ali sistema za zbiranje deževnice, ki omogoča uporabo deževnice v zaprtih prostorih.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vsa podjetja, ki upravljajo nastanitvene objekte. Sistemi za recikliranje vode se lahko vgradijo med gradnjo ali obsežno prenovo. Uporaba te najboljše prakse za **mala podjetja** je lahko omejena, saj so investicijski stroški visoki.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
<p>(i36) Recikliranje sive vode ali deževnice (d/n)</p>	<p>(b44) Vgradi se sistem za recikliranje deževnice, s katerim se izpolnjuje notranja potreba po vodi, in/ali sistem za recikliranje sive vode, s katerim se izpolnjuje notranja ali zunanja potreba po vodi.</p>

3.5. Ravnanje z odpadki in odpadno vodo v nastanitvenih objektih

3.5.1. Preprečevanje nastajanja odpadkov

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je preprečevanje nastajanja odpadkov z zelenim naročanjem izdelkov, upoštevanjem učinkov življenjskega kroga izdelkov – npr. s preprečevanjem rabe izdelkov za enkratno uporabo (živil, mil, šamponov) ter nabavo čistil v koncentrirani obliki in velikih količinah – in s skrbnim upravljanjem nabavljenih količin.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i37) Nastali odpadki na nočitev gosta (kg/nočitev gosta)	(b45) Skupna količina nastalih odpadkov (sortiranih in nesortiranih) znaša največ 0,6 kg na nočitev gosta.

3.5.2. Ločevanje in recikliranje odpadkov

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so zagotavljanje objektov za zbiranje sortiranih odpadkov po obratu, obstoj jasnega postopka za ločevanje odpadkov in naročanje ustreznih storitev recikliranja vsaj za steklo, papir in karton, plastiko, kovine in biološke odpadke.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i38) Delež odpadkov, poslanih v predelavo ali recikliranje (v odstotkih)	(b46) Vsaj 84 % odpadkov, izraženih na podlagi teže, se pošlje v recikliranje.
(i39) Nastali nesortirani odpadki na nočitev gosta (kg/nočitev gosta)	(b47) Na odlagališča se pošlje največ 0,16 kg nesortiranih odpadkov na nočitev gosta.

3.5.3. Čiščenje odpadne vode

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vgradnja sistema za čiščenje odpadne vode na kraju samem, ki vodo očisti do vsaj sekundarne ravni, najbolje pa je, da jo očisti do terciarne ravni, in vključuje vsaj predčiščenje, da se odstranijo trdni odpadki ter usedejo delci, čemur sledi učinkovito biološko čiščenje odpadne vode (npr. v sekvenčnem biološkem reaktorju), da se odstrani velik delež kemijske potrebe po kisiku (v nadaljnjem besedilu: KPK), biokemijske potrebe po kisiku (v nadaljnjem besedilu: BPK), dušika in fosforja iz končnega iztoka. Blato se obdelava in odstrani na način, ki je sprejemljiv za okolje.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, ki niso priključeni na kanalizacijski sistem, vključno z **malimi podjetji**.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i40) Učinkovitost odstranjevanja odpadnih snovi s čiščenjem odpadne vode na kraju samem (npr. v % BPK, KPK)	(b48) Če odpadne vode ni mogoče poslati v centralizirano čiščenje, čiščenje odpadne vode na kraju samem vključuje predčiščenje (sito/rešetka, izenačevanje in usedanje), ki mu sledita biološko čiščenje, pri katerem se odstrani več kot 95 % BPK ₅ in več kot 90 % nitrifikacije, in anaerobna razgradnja presežnega blata (zunaj obrata).
(i41) Koncentracija v končnem iztoku (mg/l) (npr. BPK, KPK, celotnega dušika, fosforja)	

3.6. Zmanjšanje porabe energije v nastanitvenih objektih

3.6.1. Sistem spremljanja energije in sistem upravljanja z energijo

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so izvajanje energetskega pregleda in spremljanje porabe energije pri procesih in na območjih, ki so ključni porabniki energije (tj. merjenje z individualnimi števci električne energije), da se opredelijo možnosti za izboljšanje učinkovitosti, ter zagotavljanje, da se vsa oprema vzdržuje z rednimi pregledi ⁽¹⁾.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Zahteva glede obsežnih sistemov merjenja z individualnimi števci in upravljanja objektov se ne uporablja za majhne objekte.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i42) Izvajanje posebnega načrta za upravljanje z energijo za posamezen objekt (d/n)	(b49) Izvajanje posebnega načrta za upravljanje z energijo za posamezen objekt, ki vključuje (i) merjenje z individualnimi števci električne energije in primerjalno analizo vseh procesov in območij, ki so glavni porabniki energije, ter (ii) izračun porabe primarne energije in emisij CO ₂ , povezanih z energijo, ter poročanje o njih.
(i43) Specifična poraba energije (kWh/m ² na leto)	
	(b50) Pri obstoječih objektih poraba končne energije za ogrevanje, prezračevanje, klimatizacijo in ogrevanje vode znaša največ 75 kWh oziroma skupna poraba končne energije znaša največ 180 kWh na m ² ogrevanega in hlajenega območja na leto.

3.6.2. Izboljšani toplotni ovoj objekta

Najboljša praksa okoljskega ravnanja pri novih objektih je zagotavljanje, da so skladni z najvišjimi možnimi stopnjami energijske učinkovitosti, kot sta standarda Passive House in Minergie P ⁽²⁾. Pri obstoječih objektih je najboljša praksa okoljskega ravnanja posodobitev za zmanjšanje potrebe po energiji pri ogrevanju in hlajenju ⁽³⁾.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste nastanitvenih objektov med gradnjo ali obsežno prenovo ter med izbiranjem objektov za organizacije, ki najemajo prostore. **Mala podjetja** imajo lahko omejene možnosti glede izvajanja te najboljše prakse okoljskega ravnanja ob posodobitvi obstoječega objekta zaradi visokih investicijskih stroškov.

⁽¹⁾ To se lahko izvede v okviru izvajanja sistema upravljanja z energijo v skladu s standardom ISO 50001.

⁽²⁾ Standarda Passive House in Minergie P sta primera zelo ambicioznih gradbenih standardov v smislu energijske učinkovitosti. Njune zahteve so opisane na spodnjih naslovih: http://www.passiv.de/en/02_informations/02_passive-house-requirements/02_passive-house-requirements.htm in http://www.minergie.ch/minergie_fr.html.

⁽³⁾ Bolj specifične najboljše prakse okoljskega ravnanja za izboljšanje toplotnega ovoja objektov in na splošno okoljske trajnosti objektov so opisane v prihajajočem sektorskem referenčnem dokumentu EMAS za gradbeni sektor.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i43) Specifična poraba energije (kWh/m ² na leto)	(b50) Pri obstoječih objektih poraba končne energije za ogrevanje, prezračevanje, klimatizacijo in ogrevanje vode znaša največ 75 kWh oziroma skupna poraba končne energije znaša največ 180 kWh na m ² ogrevanega in hlajenega območja na leto. (b51) Pri novih objektih je ocenjena energijska učinkovitost skladna s standardoma Minergie P ali Passive House ali enakovrednimi standardi.

3.6.3. Optimizirani sistemi ogrevanja, prezračevanja in klimatizacije

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta zmanjšanje porabe energije pri sistemih ogrevanja, prezračevanja in klimatizacije z vgradnjo izdelkov z energijsko nalepko najvišjih razredov (kjer je to ustrezno), kontrolo temperature po conah in nadzorovanim prezračevanjem z rekuperacijo toplote (ki se upravlja s tipali CO₂, če je to le mogoče) in energijsko učinkovitimi elementi (npr. ventilatorji s spremenljivo hitrostjo), ter optimizacija ogrevanja, prezračevanja in klimatizacije glede na toplotni ovoj objekta in značilnosti vira energije.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Popolna optimizacija se lahko izvede le med gradnjo ali obsežno prenovo, vendar se lahko določeni ukrepi izvedejo kadar koli.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i43) Specifična poraba energije (kWh/m ² na leto)	(b50) Pri obstoječih objektih poraba končne energije za ogrevanje, prezračevanje, klimatizacijo in ogrevanje vode znaša največ 75 kWh oziroma skupna poraba končne energije znaša največ 180 kWh na m ² ogrevanega in hlajenega območja na leto. (b51) Pri novih objektih je ocenjena energijska učinkovitost skladna s standardoma Minergie P ali Passive House ali enakovrednimi standardi.

3.6.4. Učinkovita uporaba toplotnih črpalk in geotermalnega ogrevanja/hlajenja

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vgradnja učinkovitih toplotnih črpalk za ogrevanje in hlajenje (npr. z znakom za okolje, izdelki z energijsko nalepko najvišjih razredov) ali hlajenje s podzemno vodo, kjer je to mogoče.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste nastanitvenih objektov. Na mestnih območjih se sistemi za rabo podzemne vode ponekod lahko vgradijo le med gradnjo objekta ali obsežno prenovo. Toplotne črpalke na zrak se zlahka vgradijo naknadno, vendar niso vedno primerne za uporabo v zelo mrzlem podnebju. Uporaba te najboljše prakse okoljskega ravnanja je za **mala podjetja** lahko omejena zaradi investicijskih stroškov.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i43) Specifična poraba energije (kWh/m ² na leto)	(b52) Toplotne črpalke na vodo in/ali geotermalno ogrevanje/hlajenje se uporabljajo namesto konvencionalnih sistemov ogrevanja in hlajenja, kjer je to mogoče, toplotne črpalke pa izpolnjujejo merila znaka EU za okolje in energijskih nalepk najvišjih razredov.

3.6.5. Učinkovita osvetljava in električna oprema

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je napeljava conske in kompaktne fluorescenčne osvetljave in osvetljave LED ustrezne velikosti s pametnim upravljanjem na podlagi gibanja, naravne svetlobe in časa. Najboljša praksa okoljskega ravnanja je tudi optimizacija zasnove objekta in razporeditve notranjih prostorov z vidika uporabe naravne svetlobe, pri čemer je treba upoštevati energijski učinek velikih zastekljenih površin na ogrevanje in hlajenje. Na področju električne opreme bi bilo treba izbrati izdelke (belo tehniko in zabavno elektroniko) z znakom EU za okolje ali energijsko nalepko najvišjih razredov, kjer je to mogoče.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse vrste in velikosti nastanitvenih objektov, vključno z **malimi podjetji**. Kompaktne fluorescenčne in LED sijalke lahko pogosto neposredno nadomestijo žarnice in halogenske žarnice. Spreminjanje objektov za optimalno uporabo naravne svetlobe je omejeno na začetno fazo gradnje in prenove.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i44) Zmogljivost nameščene osvetljave (W/m ²)	(b53) Zmogljivost nameščene osvetljave je največ 10 W na m ² .
(i45) Specifična poraba energije za osvetlitev prostorov (kWh/m ² na leto)	(b54) Poraba električne energije za osvetlitev znaša največ 25 kWh na m ² ogrevane ali hlajene tlorisne površine na leto.
(i46) Skupna poraba električne energije (kWh/m ² na leto)	(b55) Skupna poraba električne energije znaša največ 80 kWh na m ² ogrevane ali hlajene tlorisne površine na leto.

3.6.6. Obnovljivi viri energije

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta vgradnja geotermalne, solarne ali vetrne opreme za proizvodnjo energije, kjer je to ustrezno, in naročanje električne energije pri ponudniku dejansko obnovljive (tj. preverljivo dodatne) električne energije.

Uporaba

Možnost izkoriščanja določenih tehnologij obnovljive energije na kraju samem je odvisna od lokacije in dejavnikov, kot so podnebje, senca, razpoložljiv prostor itd. Naložbe v sheme obnovljive energije zunaj obrata lahko izvede vsaka organizacija. Uporaba te najboljše prakse okoljskega ravnanja je lahko omejena za **mala podjetja** zaradi dolgih dob vračanja naložb.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i11) Delež porabe končne energije, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem (v odstotkih)	(b56) 50 % letne porabljene energije nastanitvenega objekta se proizvede z obnovljivimi viri energije na kraju samem ali s preverljivimi dodatnimi obnovljivimi viri energije zunaj objekta.
(i47) Uporaba certificiranih dobropisov za obnovljivo energijo (d/n)	(b57) 100 % električne energije je iz sledljivih obnovljivih virov električne energije, ki še niso všteti v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije ter so mlajši od dveh let.

3.7. Restavracije in hotelske kuhinje

3.7.1. Zelena nabava živil in pijač

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so ocenjevanje dobavne verige za živila in pijače, da se opredelijo okoljske kritične točke in ključne kontrolne točke, vključno z izbiranjem okoljsko certificiranih živil in urejanjem menijev, da se prepreči uporaba zelo škodljivih sestavin (npr. ogroženih vrst rib in nekaterega zunajsezonskega sadja), preudarna raba mesa in mlečnih izdelkov ter zagotavljanje razpoložljivosti vegetarijskih možnosti.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kuhinje. Kuhinje na podeželskih območjih lahko nabavijo živila na kraju samem. Večje kuhinje imajo lahko večji vpliv na dobavitelje. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalnik okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i48) Delež okoljsko certificiranih sestavin (po vrednosti) (v odstotkih)	(b58) Organizacija lahko za vse glavne sestavine zagotovi dokumentirane informacije, ki vključujejo vsaj državo porekla. (b59) Vsaj 60 % živil in pijač glede na nabavno vrednost je okoljsko certificiranih (npr. iz ekološke pridelave).

3.7.2. Ravnanje z biološkimi odpadki

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta zmanjšanje odpadne hrane, ki se ji je mogoče izogniti, s skrbnim določanjem menija in velikosti porcij ter zagotavljanje, da se vsi biološki odpadki ločujejo in pošljejo v anaerobno razgradnjo, kjer je to mogoče, ali alternativno v sežig z rekuperacijo energije ali lokalno kompostiranje/kompostiranje na kraju samem.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kuhinje. Anaerobna razgradnja, ki je prednostna možnost recikliranja odpadkov, morda ni na voljo na vseh lokacijah, zato se lahko odpadki pošljejo v sežig z rekuperacijo energije ali kompostiranje. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merili odličnosti
(i49) Nastajanje bioloških odpadkov (kg na obedujočega gosta)	(b60) Vsaj 95 % bioloških odpadkov se sortira, preusmeri z odlagališča in pošlje v aerobno razgradnjo, kjer je to mogoče.
(i50) Delež bioloških odpadkov, poslanih v anaerobno razgradnjo, alternativno energijsko predelavo, kompostiranih na kraju samem ali poslanih v kompostiranje (v odstotkih)	(b61) Skupaj nastane največ 0,25 kg bioloških odpadkov na obedujočega gosta in največ 0,18 kg odpadkov, ki se jim je mogoče izogniti, na obedujočega gosta.

3.7.3. Optimizirano pranje posode, spiranje in priprava živil

Najboljša praksa okoljskega ravnanja so izbiranje učinkovite opreme za pranje posode, vključno z nizkopretočnim pršilnim ventilom za predhodno spiranje, učinkovitimi pomivalnimi stroji in parnimi konvektomati z lastnimi generatorji pare, spremljanje porabe vode v kuhinjah/restavracijah in izvajanje primerjalne analize.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kuhinje. Vgradnja učinkovitejših pomivalnih strojev je lahko smotrna le, če se življenjska doba obstoječih pomivalnih strojev bliža koncu ali če jih je treba popraviti. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i51) Poraba vode v kuhinji na obedujočega gosta (l/obedujočega gosta)	(b62) Izvaja se načrt za gospodarjenje z vodo v kuhinji, ki vključuje spremljanje skupne normirane porabe vode v kuhinji na obedujočega gosta in poročanje o njej, ter opredeljeni so prednostni ukrepi za zmanjšanje porabe vode. (b63) Vsaj 70 % nabavljene količine kemičnih izdelkov za čiščenje (brez čistil za pečico) za pomivanje posode in čiščenje ima znak za okolje (npr. znak EU za okolje).
(i52) Delež kemičnih izdelkov za čiščenje kuhinje in pomivanje posode z znakom za okolje (v odstotkih)	
(i53) Zeleno naročanje učinkovite kuhinjske opreme (d/n)	

3.7.4. Optimizirano kuhanje, prezračevanje in hlajenje

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta izbiranje učinkovite opreme za kuhanje, vključno z indukcijsko ploščo ali plinskimi štedilniki s temperaturnimi tipali, in učinkovite hladilne opreme, ki uporablja naravna hladilna sredstva, kot sta amonijak ali ogljikov dioksid, ter upravljanje prezračevanja glede na potrebo.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kuhinje. Namestitev učinkovitejše opreme za kuhanje in hlajenje je lahko smotrna le, če se obstoječa oprema bliža koncu svojega delovanja. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i54) Specifična poraba energije na obedujočega gosta (kWh/obedujočega gosta)	(b64) Izvaja se načrt za upravljanje z energijo v kuhinji, ki vključuje spremljanje skupne normirane porabe energije v kuhinji na obedujočega gosta in poročanje o njej, ter opredeljeni so prednostni ukrepi za zmanjšanje porabe energije.

3.8. Kampi

3.8.1. Okoljsko izobraževanje gostov

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zagotavljanje interaktivnega izobraževanja o okoljskih vprašanih gostom na kraju samem, vključno s tečaji, naravoslovnimi učnimi potmi ali opremo za dejavnosti, kot je nizkoogljčni prevoz (kolesa, električna kolesa).

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kampe in druge vrste nastanitvenih objektov (zlasti na podeželju). Uporaba te najboljše prakse okoljskega ravnanja je lahko omejena za **mala podjetja** z majhnimi sredstvi.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnika okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i55) Okoljske informacije/izobraževanje za goste (d/n)	(b65) Podjetje, ki upravlja nastanitveni objekt, spodbuja in omogoča okoljsko odgovorno vedenje in dejavnosti ter gostom zagotavlja okoljsko izobraževanje s pomočjo dejavnosti in tečajev na kraju samem.
(i56) Gostom so na voljo nizkoogljični načini prevoza (npr. kolesa)	

3.8.2. Okoljsko ravnanje z zunanjimi površinami

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je povečanje biotske raznovrstnosti s sajenjem domorodnih vrst in namestitvijo zelenih ali rjavih streh in zidov. Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta zmanjšanje porabe vode za namakanje in uporaba sive vode ali deževnice. Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja, ki ga povzroča zunanja osvetljava (npr. z uporabo pravilno naravnanih nizkotlačnih natrijevih sijalk), in obremenitve s hrupom, ki je posledica dogodkov na prostem, z namestitvijo zvočnih ovir in izvrševanjem strogih pravil v zvezi s policijsko uro pri takih dogodkih.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kampe in druge vrste nastanitvenih objektov (zlasti na podeželju), tudi za **mala podjetja**.

Povezani kazalnik okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merila odličnosti
(i4) Izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti (d/n)	(b66) Vzdržuje ali poveča se biotska raznovrstnost na kraju samem s sajenjem domorodnih vrst, ustvarjanjem pribežališč za lokalne živalske vrste, namestitvijo zelenih ali rjavih streh, kjer je to mogoče, in z zmanjšanjem vnosa kemikalij, svetlobnega onesnaževanja in obremenitve s hrupom.
	(b67) Zmanjšata se svetlobno onesnaževanje in motenje prostoživečih živali z namestitvijo učinkovitih in ustrezno naravnanih sijalk s časovnikom ali tipalom za zunanje luči, ki ne oddajajo navzgor usmerjenega snopa svetlobe.
	(b68) Zmanjša se poraba vode s sajenjem domorodnih vrst in mulčenjem ter z namestitvijo nadzorovanih namakalnih sistemov, ki jih napaja siva voda, kjer je to mogoče.

3.8.3. Energijska učinkovitost kampov in namestitev sistemov za obnovljivo energijo

Najboljša praksa okoljskega ravnanja sta zmanjšanje porabe energije za ogrevanje vode, ogrevanje, prezračevanje in klimatizacijo ter osvetljevanje z namestitvijo nizkopretočnih napeljav, dobro izolacijo objekta in uporabo fluorescenčne osvetljave ali osvetljave LED ter zagotavljanje zmogljivosti proizvodnje energije iz obnovljivih virov na kraju samem (npr. solarno ogrevanje vode). Poleg tega je mogoča rekuperacija toplote iz sive vode, uporabljene za pranje, s toplotno črpalko.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kampe. Namestitev specifičnih tehnologij obnovljive energije je odvisna od značilnosti posameznega objekta. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i57) Specifična poraba energije na nočitev gosta (kWh/nočitev gosta)	(b69) Specifična poraba končne energije (brez obnovljive energije, proizvedene na kraju samem) znaša največ 2,0 kWh na nočitev gosta.
(i11) Delež porabe končne energije, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem (v odstotkih)	
(i47) Uporaba certificiranih dobropisov za obnovljivo energijo (d/n)	
	(b70) 100 % električne energije je iz sledljivih obnovljivih virov električne energije, ki še niso všteti v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije ter so mlajši od dveh let.

3.8.4. Učinkovitost oskrbe z vodo v kampih

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zmanjšanje porabe vode z vgradnjo nizkopretočnih pip in tušev, časovnikov za tuše, stranišč z nizko porabo vode pri splakovanju in dvojnimi splakovanjem ter brezvodnih pisoarjev.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kampe. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalniki okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i23) Poraba vode na nočitev gosta (l/nočitev gosta)	(b71) Skupna poraba vode znaša največ 94 litrov na nočitev gosta v popolnoma opremljenih kampih s štirimi ali petimi zvezdicami in največ 58 litrov na nočitev gosta v vseh drugih kampih.
(i25) Pretok tušev, pip v kopalnicah in pisoarjev ter pretok pri splakovanju stranišč (l/min ali l/splakovanje)	

3.8.5. Zmanjšanje količine odpadkov v kampih

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je zmanjšanje nastajanja preostalih odpadkov s preprečevanjem odpadkov, zagotavljanjem priročnih objektov za ločevanje odpadkov na kraju samem in naročanjem storitev za recikliranje odpadkov.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se uporablja za vse kampe. Možnosti za preprečevanje odpadkov so manjše kot pri drugih vrstah nastanitvenih objektov, saj je večina odpadkov posledica nakupov, ki jih opravijo gosti. Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i39) Nastali nesortirani odpadki na nočitev gosta (kg/nočitev gosta)	(b72) Na odlagališča se skupaj pošlje največ 0,2 kg preostalih odpadkov na nočitev gosta.

3.8.6. Naravni bazeni

Najboljša praksa okoljskega ravnanja je vgradnja naravnih bazenov ali sprememba obstoječih bazenov v naravne bazene.

Uporaba

Ta najboljša praksa okoljskega ravnanja se lahko izvaja v vseh kampih in drugih vrstah nastanitvenih objektov (zlasti na podeželju). Tudi **mala podjetja** jo lahko v celoti izvajajo.

Povezani kazalniki okoljske uspešnosti in merila odličnosti

Kazalnik okoljske uspešnosti	Merilo odličnosti
(i58) Gradnja naravnega bazena (d/n)	(b73) Bazeni na kraju samem vključujejo naravne sisteme filtracije z rastlinami, da se omogoči čiščenje vode do zahtevanega higienskega standarda.

4. PRIPOROČENI KLJUČNI SEKTORSKI KAZALNIKI OKOLJSKE USPEŠNOSTI

V spodnji preglednici so navedeni **izbrani** ključni kazalniki okoljske uspešnosti za organizacije v sektorju turizma. To je podnabor vseh kazalnikov iz poglavja 3. Preglednica je razdeljena na šest delov. V prvem delu so navedeni kazalniki, ki se **uporabljajo za vse akterje iz sektorja (medpodročni kazalniki)**, ostali **posamezni deli pa so namenjeni posameznim glavnim akterjem, ki jih obravnava ta SRD (destinacijskim managerjem, organizatorjem potovanj in potovalnim agencijam, nastanitvenim objektom, kuhinjam v restavracijah in hotelih ter kampom)**.

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
MEDPODROČNI KAZALNIKI					
1. Izvajanje sistema okoljskega ravnanja	(d/n)	Kazalnik kaže, ali organizacija izvaja sistem okoljskega ravnanja. Ta kazalnik lahko uporabljajo vsi akterji v sektorju turizma (tj. destinacijski managerji, organizatorji potovanj, ponudniki nastanitve, ponudniki hrane in pijače, prevozniki in ponudniki dejavnosti).	na objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	vsi	Uporabljajo se ustrezni kazalniki za stalno spremljanje vseh ustreznih vidikov okoljske uspešnosti, vključno z vidiki, ki se težje merijo, in posrednimi vidiki, kot so učinki na biotsko raznovrstnost (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.1). Vsem zaposlenim se zagotovijo informacije o splošnih okoljskih ciljih in usposabljanja o ustreznih ukrepih okoljskega ravnanja (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.1). Po potrebi se izvajajo najboljše prakse okoljskega ravnanja (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.1).
2. Delež izdelkov in storitev, ki izpolnjujejo posebna okoljska merila	%	Ta kazalnik se nanaša na oceno dobavne verige, ki temelji na podlagi izbiranja izdelkov/storitev, ki izpolnjujejo posebna okoljska merila in certifikacijske zahteve (npr. za znak EU za okolje)	na objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	vsi	Organizacija uporablja načelo upoštevanja celotnega življenjskega kroga pri opredeljevanju možnosti za izboljšave na področju vseh glavnih dobavnih verig, ki vplivajo na okoljske kritične točke (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.2). Vsaj 97 % kemikalij (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo v nastanitvenih objektih ali restavracijah, je certificiranih v skladu z znakom za okolje ISO tipa I (ali pa se lahko dokaže, da so okolju najprijaznejša razpoložljiva možnost) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.2). Vsaj 97 % vsega lesa, papirja in kartona, ki ga nabavijo nastanitveni objekti in restavracije, je recikliranega ali okoljsko certificiranega (z znakom za okolje, FSC, PEFC) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.1.2).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
DESTINACIJSKI MANAGERJI					
1. Izvajanje trajnostnega načrta za destinacijo	(d/n)	Kazalnik kaže, ali destinacijski manager izvaja trajnostni načrt za destinacijo, ki obravnava ključne okoljske izzive na destinaciji, zajema celotno območje destinacije in usklajuje vse ustrezne sodelujoče akterje.	destinacija	vsi	Izvajanje načrta za destinacijo, ki (i) zajema celotno območje destinacije, (ii) vključuje usklajevanje vseh ustreznih vladnih in zasebnih akterjev in (iii) obravnava ključne okoljske izzive na destinaciji (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.1).
2. Izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti	(d/n)	Kazalnik se nanaša na izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti na destinaciji.	destinacija	biotska raznovrstnost	Zmanjšanje izpodrivanja biotske raznovrstnosti zaradi razvoja turizma in zagotavljanje nadomestila za izpodrivanje biotske raznovrstnosti, da se ohrani biotska raznovrstnost na ravni destinacije ali pa poveča na območjih z veliko naravno vrednostjo in na degradiranih območjih (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.2).
3. Dnevna poraba vode na gosta	l/gosta na dan	Količina vode, ki jo vsak gost dnevno v povprečju uporabi na destinaciji.	destinacija	voda	Povprečna poraba vode na turista je največ 200 l na gosta na dan (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3).
4. Delež odpadne vode, poslana v sekundarno ali terciarno čiščenje	%	Delež nastale odpadne vode na destinaciji, ki se očisti s sekundarnim ali terciarnim čiščenjem med glavno turistično sezono.	destinacija	voda	Storitve, vključno z javnim prevozom, zagotavljanjem vode, čiščenjem odpadne vode in recikliranjem odpadkov, so zasnovane tako, da se lahko nemoteno opravljajo med konično obremenitvijo in zagotavljajo trajnost turizma na destinaciji (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3). Pri vsaj 95 % nastale odpadne vode na destinaciji se izvede vsaj sekundarno čiščenje oziroma terciarno čiščenje pri izpustih v občutljive vode, tudi med glavno turistično sezono (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
5. Delež komunalnih trdnih odpadkov, poslanih v recikliranje ali anaerobno razgradnjo	%	Delež komunalnih trdnih odpadkov, zbranih na destinaciji, ki se pošljejo v recikliranje ali anaerobno razgradnjo.	destinacija	odpadki	Vsaj 95 % komunalnih trdnih odpadkov se preusmeri z odlagališča v recikliranje ali anaerobno razgradnjo (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3).
6. Delež potovanj, ki jih turisti na destinaciji opravijo z javnim prevozom, peš ali s kolesom	%	Delež potovanj, ki jih turisti na destinaciji opravijo z javnim prevozom, peš ali kolesom.	destinacija	emisije	Storitve, vključno z javnim prevozom, zagotavljanjem vode, čiščenjem odpadne vode in recikliranjem odpadkov, so zasnovane tako, da se lahko nemoteno opravljajo med konično obremenitvijo in zagotavljajo trajnost turizma na destinaciji (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3). V mestnih destinacijah turisti vsaj 80 % potovanj opravijo z javnim prevozom, peš ali s kolesom (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3).
7. Delež potrebe po končni energiji, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem	%	Razmerje med obnovljivo energijo, proizvedeno na destinaciji, in skupno potrebo po energiji na destinaciji v smislu končne energije.	destinacija	emisije	— (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.2.3).

ORGANIZATORJI POTOVANJ IN POTOVALNE AGENCIJE

1. Specifične emisije toplogrednih plinov pri prevozu	kg CO ₂ /potniški km	Spremlja se poraba goriva/energije zrakoplovov, avtobusov in vlakov, ki jih upravljajo organizatorji potovanj, in zahtevajo se podatki za prevoznike, ki so podizvajalci.	zračna flota/vozni park organizacije	energijska učinkovitost učinkovitost materialov emisije	Organizatorji potovanj ne nudijo letov za (i) destinacije, ki so oddaljene manj kot 700 km, (ii) destinacije, ki so oddaljene manj kot 2 000 km, za manj kot osemdnevno prebivanje, ali (iii) destinacije, ki so oddaljene več kot 2 000 km, za manj kot štirinajstdnevno prebivanje (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.1). Povprečna specifična poraba goriva flote letalskega prevoznika organizatorja potovanj je največ 2,7 litra na 100 potniških km (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.1).
---	---------------------------------	---	--------------------------------------	---	---

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
					Povprečna poraba goriva avtobusnega voznega parka je največ 0,75 litra na 100 potniških km in vsaj 90 % voznega parka izpolnjuje pogoje standarda EURO V ali pa deluje na alternativno gorivo (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.1).
2. Delež emisij toplogrednih plinov pri prevozu, ki se izravnavajo s certificiranimi ogljikovimi dobropisi	%	Delež emisij CO ₂ , ki se izravnavajo s kupljenimi certificiranimi ogljikovimi dobropisi. Za izravnavo emisij iz letalstva bi se moral uporabiti ustrezn faktor indeksa sevalnega prispevka.	zračna flota/vozniki park organizacije	energijska učinkovitost učinkovitost materialov emisije	Emisije toplogrednih plinov pri prevozu vseh paketov, ki se prodajajo, se samodejno nadomestijo z neposrednimi naložbami v projekte za preprečevanje toplogrednih plinov ali z nakupom certificiranih ogljikovih dobropisov (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.1).
3. Delež ponudnikov nastanitev (po nočitvah gostov ali prodani vrednosti), ki izpolnjujejo posebna okoljska merila	%	Ta kazalnik upošteva certificirane okoljske standarde tretjih oseb (npr. znak EU za okolje, nordijski labod) in skladnost z določenim naborom zahtev.	organizacija	vsi	Vsaj 90 % dobaviteljev ponudnikov nastanitev, na podlagi prodajne vrednosti ali števila nočitev, je skladnih s svežnjem okoljskih zahtev (najbolje je, če so priznane s certificiranjem s strani tretjih oseb) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.2).
4. Delež storitev v okviru okoljskega izboljševanja na destinaciji	%	Ta kazalnik se nanaša na delež storitev, ki jih je organizator potovanja prispeval k izboljšanju vsake svoje glavne destinacije.	destinacija in organizacija	vsi	Organizator potovanja spodbuja okoljsko izboljševanje destinacije z (i) izboljševanjem uspešnosti dobavne verige, (ii) vplivanjem na upravljanje destinacij, (iii) programi za neposredno izboljšanje (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.3).
5. Delež prodanih vodilnih trajnostnih potovanj (npr. z znakom za okolje) (po vrednosti)	%	Delež vodilnih trajnostnih potovanj po vrednosti (npr. avstrijski znak za okolje za potovalne pakete) glede na skupno število potovanj, ki jih je prodal organizator potovanja.	organizacija	vsi	Organizator potovanja spodbuja trajnostne turistične pakete v glavnem reklamnem gradivu (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.4). Prodajni delež vodilnih trajnostnih turističnih paketov (npr. avstrijski znak za okolje za potovalne pakete) znaša vsaj 10 % (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.4).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
					<p>Organizator potovanj uporablja učinkovite metode trženja in komunikacije za spodbujanje bolj trajnostnih možnosti v izbiri turističnih paketov (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.4).</p> <p>Organizator potovanj vsem svojim strankam zagotovi posebne informacije o destinaciji za večjo ozaveščenost, da se spodbuja trajnostno vedenje na destinaciji (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.4).</p>
6. Poraba papirja na stranko	g/stranko	Količina papirja, porabljenega na stranko.	organizacija	učinkovitost materialov odpadki emisije	Pisarniški in reklamni material v tiskani obliki (i) se ne uporablja, če je to le mogoče, (ii) je izdelan iz 100-odstotno recikliranega ali okoljsko certificiranega papirja (npr. z znakom za okolje, FSC, PEFC) in (iii) se natisne z okoljsko certificiranimi storitvami tiskanja (npr. z EMAS, ISO 14001) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.5).
7. Okoljsko certificiran papir in tiskanje	(d/n)	Ta kazalnik se nanaša na to, ali je uporabljeni papir okoljsko certificiran (npr. z znakom EU za okolje, FSC) in ali se uporabljajo okoljsko certificirane storitve tiskanja.	organizacija	učinkovitost materialov odpadki	Pisarniški in reklamni material v tiskani obliki (i) se ne uporablja, če je to le mogoče, (ii) je izdelan iz 100-odstotno recikliranega ali okoljsko certificiranega papirja (npr. z znakom za okolje, FSC, PEFC) in (iii) se natisne z okoljsko certificiranimi storitvami tiskanja (npr. z EMAS, ISO 14001) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.5).
8. Specifične emisije CO ₂ iz pisarniških in maloprodajnih dejavnosti	kg CO ₂ /stranko kg CO ₂ /m ² na leto	S tem kazalnikom se meri količina CO ₂ iz pisarniških in maloprodajnih dejavnosti. Izrazi se lahko kot emisije na stranko ali emisije na maloprodajno površino in površino pisarniških prostorov in leto.	organizacija	emisije	Izvajajo se načrti za upravljanje z energijo in toplogrednimi plini, poroča se o energiji in emisijah toplogrednih plinov iz maloprodajnih in pisarniških dejavnosti, ki se izrazijo na m ² prostora za prodajo na drobno in pisarniškega prostora na leto in na stranko (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.5).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
9. Letna poraba vode v pisarniških objektih na zaposlenega	l/zaposlenega na leto	Ta kazalnik se nanaša na letno porabo vode v pisarniških objektih, ki se deli s številom zaposlenih v takih objektih.	organizacija	voda	Poraba vode je največ 2,0 m ³ na zaposlenega na leto (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.3.5).

NASTANITVENI OBJEKTI

1. Poraba vode na nočitev gosta	l/nočitev gosta	Poraba vode se meri v nastanitvenem objektu v obdobju enega leta in se normira na število nočitev gosta. Poraba vode pri velikih bazenih ali restavracijah z velikim deležem strank, ki niso gosti hotela, se lahko izključi iz kazalnika za primerjalno analizo nastanitvenega objekta.	na hotel ali podoben objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) merjenje z individualnimi števci v namestitvenih objektih	voda	Izvajanje posebnega načrta za gospodarjenje z vodo za posamezen objekt, ki vključuje (i) merjenje z individualnimi števci ter primerjalno analizo vseh procesov in območij, ki so glavni porabniki vode; (ii) redno pregledovanje in vzdrževanje mest, na katerih lahko sistem oskrbe z vodo pušča, in naprav. (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.1). Skupna poraba vode je največ 140 l na nočitev gosta v popolnoma opremljenih hotelih in največ 100 l na nočitev gosta v nastanitvi, kjer je večina kopalnic skupnih (npr. v hostlih) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.1).
2. Nastala masa perila na nočitev gosta	kg perila/nočitev gosta	Skupna nastala masa perila na nočitev gosta. Na ta kazalnik vplivajo stopnja ponovne uporabe ter količina, velikost in gostota tekstilnih izdelkov.	na objekt	voda energijska učinkovitost	Pranje perila se zmanjša za vsaj 30 %, kar se doseže s ponovno uporabo brisač in posteljnine (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.3).
3. Poraba kemičnih izdelkov za čiščenje in pomivanje posode v smislu aktivnih kemičnih snovi na nočitev gosta	g/nočitev gosta	Ta kazalnik vključuje vse kemične izdelke za čiščenje in pranje posode (z izjemo detergentov za pranje perila, posebnih čistil in kemičnih izdelkov za bazen). Poroča se o količini aktivnih kemičnih snovi.	na objekt	odpadki	Poraba kemičnih izdelkov za čiščenje in pomivanje posode (pri čemer se ne upoštevajo detergenti za pranje perila, posebna čistila in kemični izdelki za bazen) znaša največ 10 gramov aktivnih kemičnih snovi na nočitev gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.3).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
4. Delež kemikalij in tekstilnih izdelkov z znakom za okolje ISO tipa I	%	Delež kemikalij (izdelki za čiščenje, mila, šamponi itd.) in tekstilnih izdelkov z znakom za okolje ISO tipa I, ki se uporabljajo.	na objekt	odpadki	Vsaj 80 % univerzalnih čistil, sanitarnih detergentov, mil in šamponov (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo v turističnih nastanitvenih objektih, je certificiranih z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.3).
5. Poraba vode na kilogram perila	l/kg perila	S tem kazalnikom se meri poraba vode v celotnem ciklu pranja na kilogram perila.	na posamezno pranje perila, ki se uporablja v nastanitvenem objektu	voda	Pri dejavnostih pranja perila v majhnem obsegu imajo vsi novi gospodinjski pralni stroji energijsko nalepko EU A+++; industrijski pralni stroji pa v povprečju porabijo največ 7 l vode na kilogram oprane perila. Skupna poraba vode v celotnem ciklu dejavnosti obsežnega pranja perila je največ 5 l na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za nastanitvene objekte in največ 9 l na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za restavracije (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.5).
6. Poraba energije na kilogram perila	kWh/kg perila	S tem kazalnikom se meri poraba energije v celotnem ciklu pranja na kilogram perila.	na posamezno pranje perila, ki se uporablja v nastanitvenem objektu	energijska učinkovitost	V vseh procesih pranja perila na kraju samem v majhnem obsegu se porabi največ 2,0 kWh energije na kilogram tekstilnih izdelkov pri posušenem in končno obdelanem perilu (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.4). Poraba energije v celotnem procesu obsežnega pranja, sušenja in končne obdelave perila znaša največ 0,90 kWh na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za nastanitvene objekte in največ 1,45 kWh na kilogram tekstilnih izdelkov pri pranju tekstilnih izdelkov za restavracije (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.5).
7. Delež detergentov za pranje perila z znakom za okolje	%	Delež detergentov za pranje perila, z znakom za okolje.	na posamezno pranje perila, ki se uporablja v nastanitvenem objektu	odpadki	Vsaj 80 % detergentov za pranje perila v majhnem obsegu (po teži aktivne snovi ali nabavljeni količini), ki se uporabljajo, je certificiranih z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z nordijskim labodom, modrim angelom ali znakom EU za okolje) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.4).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
					Pri obsežnem pranju perila bi bilo treba uporabljati izključno detergente za pranje perila za strokovno uporabo, ki so skladni z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z znakom EU za okolje ali nordijskim labodom), in sicer v ustreznih odmerkih (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.5).
8. Storitve pranja perila, certificirana z znakom za okolje	(d/n)	Ta kazalnik se nanaša na oddajo naročila zunanjemu ponudniku storitev pranja perila, ki izpolnjuje pogoje znaka za okolje ISO tipa I.	na storitve pranja perila, ki se uporablja v nastanitvenem objektu	voda energijska učinkovitost	Vse storitve pranja perila, oddane v podizvajanje, opravlja ponudnik, certificiran z znakom za okolje ISO tipa I (npr. z nordijskim labodom), vse notranje obsežne dejavnosti pranja perila ali dejavnosti pranja perila, ki so bile oddane v podizvajanje ponudnikom storitev, ki niso certificirani, pa izpolnjujejo ustrezna merila (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.5).
9. Izvajanje načrta za okoljsko upravljanje bazena	(d/n)	Izvajanje načrta za okoljsko upravljanje bazena vključuje spremljanje vode, energije in kemikalij.	na objekt	voda energijska učinkovitost učinkovitost materialov	Izvajanje načrta za učinkovitost območij z bazenom in zdraviliškimi storitvami, ki vključuje (i) primerjalno analizo specifične porabe vode, energije in kemikalij na območjih z bazenom in zdraviliškimi storitvami, izraženo na m ² površine bazena in na nočitev gosta, in (ii) zmanjšanje porabe klora z optimiziranim odmerjanjem in uporabo dopolnilnih metod dezinfekcije, kot sta ozonizacija in obdelava z UV-svetlobo (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.6).
10. Recikliranje sive vode ali deževnice	(d/n)	Ta kazalnik kaže, ali je vgrajen sistem, ki uporablja sivo vodo za namene v notranjosti ali zunanosti (npr. namakanje) ali deževnico za namene v notranjosti (npr. splakovanje stranišč), in ali se ta sistem uporablja.	na objekt na ravni organizacije: % prostorov	voda	Vgradi se sistem za recikliranje deževnice, s katerim se izpolnjuje notranja potreba po vodi, in/ali sistem za recikliranje sive vode, s katerim se izpolnjuje notranja ali zunanja potreba po vodi (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.4.7).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
11. Nastajanje odpadkov na nočitev gosta	kg/nočitev gosta	Ta kazalnik se nanaša na skupno količino nastalih odpadkov (sortiranih in nesortiranih). Namen je oceniti učinkovitost ukrepov za preprečevanje nastajanja odpadkov (npr. ponovna uporaba).	vsaj na hotel ali podoben objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na območje, ki je vir odpadkov (npr. kuhinja, čiščenje in vzdrževanje prostorov)	odpadki učinkovitost materialov	Skupna količina nastalih odpadkov (sortiranih in nesortiranih) znaša največ 0,6 kg na nočitev gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.5.1).
12. Delež odpadkov, poslanih v recikliranje	%	Ta kazalnik kaže količino odpadkov (izraženo na podlagi teže), ki se zbira ločeno in pošlje v recikliranje.	na hotel ali podoben objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	odpadki učinkovitost materialov	Vsaj 84 % odpadkov, izraženih na podlagi teže, se pošlje v recikliranje (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.5.2).
13. Nastali nesortirani odpadki na nočitev gosta	kg/nočitev gosta	Ta kazalnik meri količino nastalih nesortiranih odpadkov (ki se ne pošljejo v recikliranje).	na hotel ali podoben objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	odpadki učinkovitost materialov	Na odlagališča se pošlje največ 0,16 kg nesortiranih odpadkov na nočitev gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.5.2).
14. Učinkovitost odstranjevanja odpadnih snovi s čiščenjem odpadne vode na kraju samem	% odstranitve BPK ₅ , KPK, celotnega dušika, celotnega fosforja Koncentracija BPK ₅ , KPK, celotnega dušika in celotnega fosforja v končnem iztoku (mg/L)	Ta kazalnik se nanaša na učinkovitost sistemov za čiščenje odpadne vode na kraju samem (kjer obstajajo).	na hotel ali podoben objekt	odpadki voda	Če odpadne vode ni mogoče poslati v centralizirano čiščenje, čiščenje odpadne vode na kraju samem vključuje predčiščenje (sito/rešetka, izenačevanje in usedanje), ki mu sledita biološko čiščenje, pri katerem se odstrani več kot 95 % BPK ₅ in več kot 90 % nitrifikacije, in anaerobna razgradnja presežnega blata (zunaj obrata) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.5.3).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
15. Izvajanje posebnega načrta za upravljanje z energijo za posamezen objekt	(d/n)	Kazalnik kaže, ali se izvaja posebni načrt za upravljanje z energijo za posamezen objekt, ki vključuje merjenje vseh glavnih procesov, ki porabljajo energijo, z individualnimi števci električne energije, ter ali se izračunavajo in poročajo poraba primarne energije in emisije CO ₂ , povezane z energijo.	na hotel ali podoben objekt in na ravni organizacije (skupna vrednost)	energijska učinkovitost	Izvajanje posebnega načrta za upravljanje z energijo za posamezen objekt, ki vključuje (i) merjenje z individualnimi števci električne energije in primerjalno analizo vseh procesov in območij, ki so glavni porabniki energije, ter (ii) izračun porabe primarne energije in emisij CO ₂ , povezanih z energijo, ter poročanje o njih (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.1).
16. Specifična poraba energije	kWh/m ² na leto	Skupna poraba energije na enoto površine in na leto v smislu končne energije. Obnovljiva energija, proizvedena na kraju samem, se ne bi smela odšteti. Če se energija pri ogrevanju in hlajenju lahko loči od preostale procesne energije, se priporoča, da se o njiju poroča ločeno.	na hotel ali podoben objekt in na ravni organizacije (skupna vrednost)	energijska učinkovitost	Pri obstoječih objektih poraba končne energije za ogrevanje, prezračevanje, klimatizacijo in ogrevanje vode znaša največ 75 kWh oziroma skupna poraba končne energije znaša največ 180 kWh na m ² ogrevanega in hlajenega območja na leto (najboljše prakse okoljskega ravnanja 3.6.1, 3.6.2 in 3.6.3). Pri novih objektih je ocenjena energijska učinkovitost skladna s standardoma Minergie P ali Passive House ali enakovrednimi standardi (najboljši praksi okoljskega ravnanja 3.6.2 in 3.6.3). Toplotne črpalke na vodo in/ali geotermalno ogrevanje/hlajenje se uporabljajo namesto konvencionalnih sistemov ogrevanja in hlajenja, kjer je to mogoče, toplotne črpalke pa izpolnjujejo merila znaka EU za okolje (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.4). Skupna poraba električne energije znaša največ 80 kWh na m ² (ogrevane ali hlajene tlorisne površine) na leto (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.5).
17. Zmogljivost osvetlitve nameščene osvetlitve	W/m ²	Moč nameščene osvetlitve, s katero se izpolnjujejo potrebe po osvetlitvi, na enoto površine.	na hotel ali podoben objekt	energijska učinkovitost	Zmogljivost nameščene osvetlitve je največ 10 W na m ² (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.5). Poraba električne energije za osvetlitev znaša največ 25 kWh na m ² (ogrevane ali hlajene tlorisne površine) na leto (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.5).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
		Alternativni dober tehnični kazalnik je lumen/m ² , vendar je okoljska uspešnost bolj povezana z inštalirano močjo, ki se meri v W/m ² .			Skupna poraba električne energije znaša največ 80 kWh na m ² (ogrevane ali hlajene tlorisne površine) na leto (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.5).
18. Delež porabe končne energije, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem	%	Razmerje med obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem v nastanitvenem objektu, in skupno porabo energije objekta v smislu končne energije.	na hotel ali podoben objekt in na ravni organizacije (skupna vrednost)	energijska učinkovitost	50 % letne porabljene energije nastanitvenega objekta se proizvede z obnovljivimi viri energije na kraju samem (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.6).
19. Uporaba certificiranih dobropisov za obnovljivo energijo	(d/n)	Ta kazalnik kaže, ali nastanitveni objekt kupuje certificirano obnovljivo energijo zunaj objekta (npr. električno energijo iz obnovljivih virov). Certificiranje mora zagotavljati, da kupljena obnovljiva energije še ni všteta v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije.	na hotel ali podoben objekt in na ravni organizacije (skupna vrednost)	energijska učinkovitost	100 % električne energije je iz sledljivih obnovljivih virov električne energije, ki še niso všteti v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije ter so mlajši od dveh let (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.6.6).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
RESTAVRACIJE IN HOTELSKE KUHINJE					
1. Delež okoljsko certificiranih sestavin (po vrednosti)	%	Ta kazalnik se nanaša na sestavine, certificirane v skladu z ustreznimi okoljskimi standardi (npr. sestavine iz ekološke pridelave, MSC).	na kupljeno ključno sestavino (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	vsi	Organizacija lahko za vse glavne sestavine zagotovi dokumentirane informacije, ki vključujejo vsaj državo porekla (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.1). Vsaj 60 % živil in pijač glede na nabavno vrednost je okoljsko certificiranih (npr. iz ekološke pridelave) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.1).
2. Nastali biološki odpadki na obedujočega gosta	kg/obedujočega gosta	Skupna količina nastalih bioloških odpadkov, deljena s številom postreženih pogrinjkov (obedujočih gostov).	na kuhinjo ali hotel (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	odpadki učinkovitost materialov	Skupaj nastane največ 0,25 kg bioloških odpadkov na obedujočega gosta in največ 0,18 kg odpadkov, ki se jim je mogoče izogniti, na obedujočega gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.2).
3. Delež bioloških odpadkov, poslanih v anaerobno razgradnjo, alternativno energijsko predelavo, kompostiranih na kraju samem ali poslanih v kompostiranje	%	Restavracije in hotelske kuhinje bi morale ločeno poročati o deležu bioloških odpadkov, ki se pošljejo v anaerobno razgradnjo ali alternativno energijsko predelavo, se kompostirajo na kraju samem ali se pošljejo v kompostiranje, glede na skupno količino nastalih bioloških odpadkov.	na kuhinjo ali hotel (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	odpadki učinkovitost materialov	Vsaj 95 % bioloških odpadkov se sortira, preusmeri z odlagališča in pošlje v aerobno razgradnjo ali alternativno energijsko predelavo, kjer je to mogoče (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.2).
4. Poraba vode v kuhinji na obedujočega gosta	l/obedujočega gosta	Razmerje med skupno porabo vode v kuhinji in številom postreženih pogrinjkov (obedujočih gostov).	vsaj na kuhinjo ali hotel (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na proces	voda energijska učinkovitost	Izvaja se načrt za gospodarjenje z vodo v kuhinji, ki vključuje spremljanje skupne normirane porabe vode v kuhinji na obedujočega gosta in poročanje o njej, ter opredeljeni so prednostni ukrepi za zmanjšanje porabe vode (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.3).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
		K porabi vode prispevajo številni procesi, najboljše pa je, če se spremlja na ravni procesa (pranje posode, pipe, soparniki itd.).			
5. Delež kemičnih izdelkov za čiščenje kuhinje in pomivanja posode z znakom za okolje	%	Ta kazalnik kaže delež kemičnih izdelkov za pomivanje posode in čiščenje, ki imajo znak za okolje ISO tipa I.	na objekt	odpadki	Vsaj 70 % nabavljene količine kemičnih izdelkov za čiščenje (brez čistil za pečico) za pomivanje posode in čiščenje ima znak za okolje (npr. znak EU za okolje) (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.3).
6. Specifična poraba energije na obedujočega gosta	kWh/obedujočega gosta	Skupna poraba energije v kuhinji, deljena s številom pogrnjnikov. Ta kazalnik vključuje vse vire energije (npr. električno energijo, zemeljski plin, utekočinjen naftni plin). K porabi energije prispevajo številni procesi, najboljše pa je, če se spremlja na ravni procesa (kuhanje, hlajenje, pranje posode itd.).	vsaj na kuhinjo ali hotel (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na proces	energijska učinkovitost	Izvaja se načrt za upravljanje z energijo v kuhinji, ki vključuje spremljanje skupne normirane porabe energije v kuhinji na obedujočega gosta in poročanje o njej, ter opredeljeni so prednostni ukrepi za zmanjšanje porabe energije (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.7.4).
KAMPI					
1. Okoljske informacije/izobraževanje za goste (d/n)	(d/n)	Ta kazalnik se nanaša na razpoložljivost na primer informacij o prevoznih možnostih z majhnim vplivom na okolje (npr. kolesa, javni prevoz, električna vozila) ter zagotavljanje tečajev, ki obravnavajo okoljska vprašanja, in naravoslovnih učnih poti.	na kamp	vsí	Podjetje, ki upravlja nastanitveni objekt, spodbuja in omogoča okoljsko odgovorno vedenje in dejavnosti ter gostom zagotavlja okoljsko izobraževanje s pomočjo dejavnosti in tečajev na kraju samem (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.1).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
2. Izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti	(d/n)	Kazalnik se nanaša na izvajanje načrta za upravljanje biotske raznovrstnosti v kampu.	na kamp	biotska raznovrstnost	<p>Vzdržuje ali poveča se biotska raznovrstnost na kraju samem s sajenjem domorodnih vrst, ustvarjanjem pribežališč za lokalne živalske vrste, namestitvijo zelenih ali rjavih streh, kjer je to mogoče, in zmanjševanjem vnosa kemikalij, svetlobnega onesnaževanja in obremenitve s hrupom (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.2).</p> <p>Zmanjšata se svetlobno onesnaževanje in motenje prostoživečih živali z namestitvijo učinkovitih in ustrezno naravnanih sijalk s časovnikom ali tipalom za zunanje luči, ki ne oddajajo navzgor usmerjenega snopa svetlobe (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.2).</p> <p>Zmanjša se poraba vode s sajenjem domorodnih vrst in mulčenjem ter z namestitvijo nadzorovanih namakalnih sistemov, ki jih napaja siva voda, kjer je to mogoče (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.2).</p>
3. Specifična poraba energije na nočitev gosta	kWh/nočitev gosta	<p>Skupna poraba energije v kampu na nočitev gosta v smislu končne energije.</p> <p>Jasno mora biti navedeno, ali je v vrednost vključena obnovljiva energija, proizvedena na kraju samem, saj se to lahko navede ločeno.</p> <p>Poraba energije v objektih in kuhinjah se prav tako lahko izrazi ločeno kot kWh/m² na leto in kWh/obedujočega gosta.</p>	na kamp (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na proces	energijska učinkovitost	Specifična poraba končne energije (brez obnovljive energije, proizvedene na kraju samem) znaša največ 2,0 kWh na nočitev gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.3).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
4. Delež porabe končne energije, ki se lahko pokrije z obnovljivo energijo, proizvedeno na kraju samem	%	Ta kazalnik se izračuna kot delež porabljene končne energije, ki se pridobiva s proizvodnjo obnovljive energije na kraju samem.	na kamp (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na proces	energijska učinkovitost	— (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.3).
5. Uporaba certificiranih dobropisov za obnovljivo energijo	(d/n)	Ta kazalnik kaže, ali nastanitveni objekt kupuje certificirano obnovljivo energijo zunaj objekta (npr. električno energijo iz obnovljivih virov). Certificiranje mora zagotavljati, da kupljena obnovljiva energije še ni všteta v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije.	na kamp (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije) na proces	energijska učinkovitost	100 % električne energije je iz sledljivih obnovljivih virov električne energije, ki še niso všteti v porabo druge organizacije ali v nacionalno povprečno mešanico proizvodnje električne energije ter so mlajši od dveh let (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.3).
6. Poraba vode na nočitev gosta	l/nočitev gosta	Poraba vode se meri v kampu prek obdobja enega leta in se deli s številom nočitev gostov. Poraba vode pri velikih bazenih ali restavracijah z velikim deležem strank, ki niso gosti hotela, se lahko izključi iz kazalnika za primerjalno analizo nastanitvenega objekta.	na kamp (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	voda	Skupna poraba vode znaša največ 94 litrov na nočitev gosta v popolnoma opremljenih kampih s štiri ali petimi zvezdicami in največ 58 litrov na nočitev gosta v vseh drugih kampih (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.4).

Kazalnik	Skupna enota	Kratek opis	Priporočena najnižja stopnja spremljanja	Povezan glavni kazalnik v skladu z oddelkom C.2 Priloge IV k Uredbi (ES) št. 1221/2009	Merilo odličnosti in povezane najboljše prakse okoljskega ravnanja
7. Nastali nesortirani odpadki na nočitev gosta	kg/nočitev gosta	Ta kazalnik meri količino nastalih nesortiranih odpadkov.	vsaj na kamp ali podoben objekt (lahko se uporablja skupna vrednost na ravni organizacije)	odpadki učinkovitost materialov	Na odlagališča se skupaj pošlje največ 0,2 kg preostalih odpadkov na nočitev gosta (najboljša praksa okoljskega ravnanja 3.8.5).